

INTRODUCTIE

[Afdrukken](#)

Het eerste wat na een geboorte aan de ouders wordt gevraagd is: "Is het een meisje of een jongen?" Vroeger spraken we van 'geslacht' of 'seks', tegenwoordig spreken we steeds vaker over 'gender'. Zijn die termen dezelfde of is er een verschil?

In deze lessenserie kijken we naar de rolverdeling tussen vrouwen en mannen, naar verwachtingen en stereotypen t.a.v. vrouwen en mannen, naar matriarchale en patriarchale samenlevingen en kijken we naar genderdiscriminatie en de strijd van vrouwen voor gelijke rechten.

Helaas moeten we ook aandacht besteden aan de uitwassen: gendergerelateerd geweld, kindhuwelijken, vrouwenbesnijdenis en vrouwenhandel.

Genderverschillen leiden tot maatschappelijke ongelijkheid. De toekomst is nog altijd voor jongens in grote delen van de wereld veel rooskleuriger dan voor meisjes. Duurzame ontwikkelingsdoelen, door de Verenigde Naties opgesteld en door de meeste landen van de wereld omarmd, kunnen een belangrijke rol spelen bij het bereiken van gendergelijkheid. De belangrijkste weg daar naar toe is ... onderwijs.

Leerlingen: de opdrachten:

1. [Geslacht, seks of gender?](#)
2. [Verwachtingen en stereotypen](#)
3. [Gender en LHBTQIA](#)
4. [Waar mannen/vrouwen de baas zijn](#)
5. [De strijd van vrouwen voor gelijke rechten](#)
6. [Vrouwenrechten vastgelegd](#)
7. [Uitwassen: Gendergerelateerd geweld](#)
8. [Uitwassen: Kindhuwelijken, vrouwenbesnijdenis en vrouwenhandel](#)
9. [Leiden ontwikkelingsdoelen tot gendergelijkheid?](#)

Afsluiting: [Ludieke acties?!](#)

Docenten

Wij adviseren docenten eerst om zich te registreren om zo toegang te krijgen tot de verschillende docentenhandleidingen. Elke opdracht gaat vergezeld van een korte docentenhandleiding met educatieve suggesties, antwoorden op de vragen en de kerndoelen/eindtermen. De 9 docentenhandleidingen zijn daarbij ook door ons verzameld in [één allesomvattende docentenhandleiding](#).

Wij verzoeken u om ons te helpen om de lessenserie 'Gender(on)gelijkheid' te verbeteren. Daarvoor hebben wij een evaluatieformulier ontwikkeld dat wij u graag per email toesturen. Voor de leerlingen hebben we een begin- en eindtoets beschikbaar.

Idealiter ziet de lessenserie er als volgt uit:

- * [Registratie](#)
- * [Evaluatieformulier](#) voorafgaand aan de lessenserie
- * [Begintoets](#) voor leerlingen
- * [Keuze](#) uit de 9 lesopdrachten voor leerlingen
- * [Eindtoets](#) voor leerlingen
- * [Evaluatieformulier](#) voltooien
- * [Leerlingenactie](#)

Voor het evaluatieformulier en de toetsen kunt u een email sturen naar h.deridder@fm.ru.nl of bellen naar 024-3615902.

DOCENTENHANDLEIDING LESSENSERIE GENDER

Afdrukken

Vooraf

Maak gratis gebruik van vijf kant-en-klare digitale lessenseries over actuele thema's.

Elke reeks telt circa 10 onderdelen; ieder goed voor twee lesuren. Als docent kunt u de serie in zijn geheel of in onderdelen aanbieden.

Wij verzoeken u om ons te helpen om de digitale lessenseries te verbeteren. Daarvoor hebben wij een evaluatieformulier ontwikkeld dat wij u graag per email toesturen.

Voor de leerlingen is er bij elke lessenserie een begin- en een eindtoets beschikbaar.

De lessenserie kan worden afgesloten met een ludieke leerlingentact; daarvoor heeft de EU maximaal 2000 euro beschikbaar.

Neem voor meer informatie contact met Harry de Ridder, 024-3615902, h.deridder@fm.ru.nl.

Lessenserie

De lessenserie 'Gender en Gender(on)gelijkheid' sluit aan bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de VN.

In de lessenserie maken de leerlingen kennis met onderstaande begrippen:

* Geslacht	* Queer	* Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen / Vrouwenverdrag
* Sekse	* Internationale Dag Tegen Homofobie	* Resolutie 1325
* Gender	* Coming Out Dag	* Nationaal Actieplan 1325
* Intersekse	* Uit de kast komen	* Internationale Vrouwendag
* Genderrollen	* Gay Pride (Parade)	* Gendergerelateerd geweld
* Genderidentiteit	* Paarse Vrijdag	* 'Correctieve verkrachting'
* Genderexpressie	* Egalitaire samenleving	* Zuur aanval
* Loonkloof	* Patriarchaat	* Femicide
* Gendergelijkheid	* Matriarchaat	* Infanticide
* Genderongelijkheid	* Handelingsonbekwaam	* Internationale Dag voor Eliminatie van Geweld tegen Vrouwen
* Genderbias	* Vrouwenkiesrecht	* Femen
* Stereotype	* Actief kiesrecht	* Kindhuwelijk
* Genderspecifiek	* Passief kiesrecht	* Kindbruid
* Genderneutraal	* Vrouwenkiesrechtactiviste	* Vrouwenbesnijdenis
* Genderverbonden beroep	* Suffragette	* Meisjesbesnijdenis
* Wereldmeisjesdag	* Vertegenwoordigende functie	* Mensenhandel
* Hetero en niet-hetero	* Genderkloof	* Vrouwenhandel
* LHBT	* Participatie	* Agenda 2030
* LHBTQIA	* Economische participatie	* Duurzame ontwikkelingsdoelen
* LHBT+	* Politieke participatie	* Gendergelijkheid
* Transgender	* Verklaring van de Rechten van de Mens en Burger	* Empowerment
* Transgender mensen of personen	* Verklaring van de Rechten van de Vrouw en Burgeres	
* Transvrouw	* Universele Verklaring van de Rechten van de Mens	
* Transman		

Wij verwijzen u ook graag naar de (Engelstalige) [Glossary](#) met [didactische achtergronden](#) van het project 'Get Up And Goals!'/Grenzeloos.

De didactische doelen van de lessenseries zijn:

a) De verbinding tussen lokale, nationale en mondiale niveaus begrijpen

De lessenseries hebben als doel om wereldwijde problemen vanuit een planetair perspectief aan te pakken en te verbinden met de lokale dimensies. De leerdoelen dienen niet eurocentrisch of nationalistisch van toon te zijn. Dit wordt ook wel "de capaciteit om de transcalariteit van de thema's te begrijpen" genoemd, de studie van de grote problemen van vandaag met gebruik van verschillende geografische schalen en gerelateerde analyses die van lokaal naar nationaal, continentaal, mondiaal en vice versa lopen. We kunnen klimaatverandering pas goed begrijpen als we aandacht hebben voor de continentale, nationale én lokale effecten.

b) Het heden in relatie tot het verleden begrijpen

De lessenseries bieden de leerlingen vaardigheden die de verbinding tussen het verleden en het heden benadrukken.

c) Vakoverstijgende thema's aansnijden

Het is niet altijd gemakkelijk om de samenhang te begrijpen in schoolsystemen die zijn georganiseerd door indeling in disciplines of vakken. Toch is het belangrijk dat leerlingen zich bewust zijn van het thema als geheel, al kunnen subthema's verdeeld zijn over verschillende onderwerpen om de analyse te vergemakkelijken.

d) Het vermogen om kritisch te denken en het vermogen tot zelfreflectie

De lessenseries moedigen leerlingen aan om bronnen, afbeeldingen en berichten vanuit verschillende kritieke posities te onderzoeken en ernaar te streven de kritiek van leerlingen uit te breiden tot zelfreflectie over onze gedachten, gevoelens en reacties op een bepaalde bron of kwestie die voorhanden is.

e) Rekening houden met meerdere gezichtspunten

Elke aanpak is slechts een van de vele mogelijke visies op het thema; bekijk het thema vanuit de verschillende posities en situaties.

Voorbeeld: bekijk gender niet alleen vanuit het perspectief van allochtone Nederlanders, maar ook vanuit het perspectief van vrouwen met een migratie-achtergrond. Het uiteindelijke doel is om je beter in te kunnen leven in de problemen van anderen.

f) Reflectie op de rol van individuen en groepen bij het opbouwen van vreedzame, eerlijke en duurzame toekomst

Hoewel persoonlijke toewijding om wereldwijde problemen aan te gaan de eerste noodzakelijke stap is, willen de lessenseries ook mogelijkheden onderzoeken hoe individuen en groepen hun kracht kunnen combineren om het veranderingsvermogen beter te beïnvloeden en om de rol van instellingen en hun machtsposities te bespreken.

Voorbeeld: stel een problematische situatie voor waarin kennis wordt gebruikt om kritieke problemen op te lossen, bijvoorbeeld wanneer nieuwe migratielwetten moeten worden ontworpen.

Het uiteindelijke doel is het bevorderen van kennis van verantwoordelijkheid waarvoor degenen die weten niet anders kunnen dan handelen om ongelijkheden of situaties van schending van mensenrechten te overwinnen.

Antwoorden op de vragen van de leerlingenopdrachten

Geslacht, sekse of gender?

Stap 1

- 1) Er zijn vier personen in de ruimte, drie ervan zijn een vrouw. De brandweerman is de enige man. Zijn naam (John) en het feit dat er over een 'hij' gesproken wordt, geeft aan dat de brandweerman de dader moet zijn.
- 2) Op <https://www.vernoeming.nl/uniseksnamen> kun je 308 namen vinden.
- 3) -
- 4) -
- 5) Net zoals bij Facebook kun je bij Pinterest ook zelf aangeven wat je geslacht is. En de NS laat helemaal de vermelding van het geslacht weg op de ov-chipkaart.

Stap 2

- 6-11) Naar mening van de leerlingen.

Stap 3

- 12) De loonkloof is te wijten aan deze vier factoren:

- * Horizontale segregatie (= ongelijke verdeling van mannen en vrouwen over verschillende sectoren): sommige sectoren worden voornamelijk door mannen of vrouwen bezet.
- * Verticale segregatie (ook wel: het glazen plafond): mannen vervullen vaker leidinggevende functies dan vrouwen.
- * Stereotype rolverdeling: mannen doen voornamelijk betaald werk en vrouwen voornamelijk huishoudelijke en zorgtaken.
- * Gebrek aan transparantie van de loonverschillen.

- 13) -

- 14) -

Stap 4

-

Verwachtingen en stereotypen

Cijfers genoemd in deze les zijn ontleend aan:

- UN Women)
- OESO
- Eurostat
- CBS Sociaaleconomische trends

Stap 1:

- 1) Naar de mening van leerlingen.

Stap 2

- 2) De pop en het babyflesje zijn blauw: daarmee laten de Zweedse reclamemakers zien dat ze ook voor jongens interessant zijn.
- 3) Wellicht door in de reclame voor een speelgoedkeuken ook jongens als voorbeeld te nemen en het theeservice de blauwe kleur te geven. Of wellicht als de crècheleidster de moeder laat zien dat meer jongens met het keukentje willen spelen.

Stap 3

- 4) Mannen met een hoger inkomen kunnen hun huishoudelijke taken makkelijker 'afkopen' met de aankoop van huishoudelijk materiaal of het inhuren van huishoudelijk werk dan mannen met een lager inkomen.

Stap 4

- 5) Het antwoord kunnen we vinden bij het (voormalige) tv-programma 'Willem Wever' (https://willemwever.kro-ncrv.nl/vraag_antwoord/de-maatschappij/waarom-zijn-er-voor-sommige-beroepen-bijna-alleen-mannen)

Meer dan tweeduizend jaar lang (en misschien nog wel langer) zijn mensen er van uit gegaan dat mannen en vrouwen andere eigenschappen hebben. Dat komt omdat vrouwen kinderen kunnen baren en mannen niet. Mannen moesten sterk zijn en vrouwen zorgzaam. Mannen en vrouwen hadden daarom ook aparte taken in het leven. Een man mocht zich nooit bemoeien met het grootbrengen van de kinderen en het huishouden. Een man hoorde niet in de keuken te zijn of achter de kinderwagen te lopen. Daarom was er ook een onderscheid tussen mannen- en vrouwenberoepen.

Het best is dat te zien op de boerderij waar mannen en vrouwen samen moesten werken om het boerenbedrijf te runnen. De man werkte op het land en de vrouw deed het werk rondom de boerderij: het kleine vee verzorgen en de moestuin bij houden. Deze onderverdeling werd nog versterkt toen na 1850 er fabrieken kwamen. Toen gingen de mannen in de fabrieken werken en bleef de vrouw thuis om voor de kinderen en het huishouden te zorgen. Als ze weinig geld hadden, deed ze er thuis nog wat werk bij. Maar het ideaal was: mannen zorgen voor de kost (dat er geld in het laadje komt) en vrouwen voor het opvoeden van de kinderen en dat het thuis gezellig is.

Dat veranderde aan het einde van de jaren zestig van de vorige eeuw. Er was toen een tekort aan arbeidskrachten. Men ging toen arbeiders werven onder getrouwde vrouwen. Sinds die tijd is het gewoon dat getrouwde vrouwen ook een baan hebben en werden veel beroepen die eerst alleen door mannen werden gedaan ook voor vrouwen toegankelijk. Pas later was het ook andersom en gingen mannen ook typische vrouwenberoepen uitoefenen (zoals in de verpleging werken).

6)

Beroepen typisch voor	Vrouwen	Mannen
Accountant		♂
Automonteur		♂
Basissschooldocent	♀	
Bouwvakker		♂
Crècheleider	♀	
Diëtist	♀	
Directiesecretaris	♀	
Elektricien		♂
Lasser		♂
Loodgieter		♂
Maatschappelijk werker	♀	
Piloot		♂
(Huis)Schilder		♂
Steward	♀	
Stukadoor		♂
Tandartsassistent	♀	
Timmerman		♂
Verpleegkundige	♀	
Verwarmingsinstallateur		♂
Vrachtwagenchauffeur		♂
-- Eigen keuze		

7) De arbeid van vrouwen werd tot die tijd nog als ongepast gezien, maar de vrouwen waren hard nodig voor de oorlogsindustrie. Met het affiche en de slogan wilde de overheid dat beeld veranderen, zodat vrouwen konden gaan meedraaien in die industrie.

8) Vrouwen worden nog steeds in India minder betaald; of met andere woorden: voor de opdrachtgevers is het goedkoper om vrouwen in te huren.

Stap 5

-

Gender en LHBTQIA

Stap 1

1) Ben je nu vrouw of man? Met wie ga je op school sporten en naar welk toilet ga je? De leerlingen kan vast meer voorbeelden bedenken.

2) Q is een hokje uit het lijstje LHBTQIA en een *queer* is juist iemand die het hokjesdenken in twijfel trekt. Kijk ook naar de afbeelding bij deze les: 'Denk jij buiten de hokjes?'

Stap 2

3) Bijvoorbeeld: "Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, **LHBT+** of op welke grond dan ook, is niet toegestaan."

Stap 3

4) Ze kenden Jeff al als een goede burgemeester die problemen aanpakt. Daarbij maakt het niet uit of je man of vrouw bent. Bovendien is Ne Hope een kleine gemeenschap van 600 zielen waarbij iedereen iedereen kent.

5) Profileren is iemand op grond van uiterlijke kenmerken beoordelen, vaak in negatieve zin bij het politiewerk. Iemand wordt niet als individu bekeken, maar op grond van vooroordelen en steroypering aangepakt.

6) Met de campagne laat EY zien dat ook LHBT+-jongeren een goedbetaalde baan kunnen krijgen en omgekeerd kan EY op deze manier de beste mensen (hetero of niet-hetero) voor hun organisatie vinden.

Stap 4

7) 'Uit de kast komen' is een uitdrukking die wordt gebruikt voor het moment waarop een homo, lesbienne of biseksueel ervoor kiest om openlijk voor zijn of haar seksuele geaardheid uit te komen. Het is een proces. Veel mensen vertellen het eerst aan een goede vriend of vriendin voordat zij het aan hun ouders en andere familieleden vertellen.

Stap 5

-

Waar mannen/vrouwen de baas zijn

Stap 1

1) Nadat de vrouwen van Lesbos waren hun eigen echtgenoten gedood hadden, leefden de vrouwen alleen nog met elkaar. Dat leidde tot de notie dat vrouwen geen mannen nodig hebben en het met elkaar kunnen doen = lesbisch zijn.

Stap 2

2) Kinderrechten: je bent een kind tot je 18e. Bij de Masai trouwen de meisjes al rond hun 15e, worden besneden en gaan niet meer naar school.

Mensenrechten: bij de Masai hebben de vrouwen en de jongere mannen geen zeggenschap over wat voor hun belangrijk is en je kunt niet trouwen met wie je

wil.

3) Respect voor ouderen. Beslissingen pas nemen na een zaak van alle kanten goed bekeken te hebben.

Stap 3

4) Concepten die voor ons heel bekend zijn, maar voor de Mosuo niet: vreemdgaan; een gezinsleven (met moeder, vader en kinderen; de vaders wonen niet bij hun kinderen).

Stap 4

5) Bijvoorbeeld: de Garo leven op het platteland; niet alle jongens gaan naar school; de meisjes kiezen hun partner; de meisjes laten zich schaken; de partners wonen niet op zichzelf, maar trekken in bij de ouders van het meisje; de mannen passen op hun kinderen, terwijl de vrouwen gaan werken.

6) De Masai, de Mosuo en de Garo zijn inheemse volken met een minderheid t.o.v. de rest van hun land; alledrie leven ze op het platteland in een agrarische samenleving.

Stap 5

-

De strijd van vrouwen voor gelijke rechten

Cijfers in deze les zijn gebaseerd op rapporten van [Atria](#), [Rosa](#) en [Global Gender Gap Report](#).

Stap 1

1) Het verbod voor vrouwen om auto te mogen rijden.

2) Niet bevoegd tot het verrichten van rechtshandelingen. Voor getrouwde vrouwen tot 1957 hield dat alleen dat ze toestemming van hun echtgenoot nodig hadden voor zoals een bankrekening openen, maar ook beslissingen nemen over de opvoeding van kinderen.

Handelingsonbekwaam zijn nu minderjarigen en mensen die onder curatele zijn gesteld.

3) Naar mening van de leerlingen.

Stap 2

4) Overeenkomsten: opkomen voor vrouwenkiesrecht (verenigingen oprichten, demonstraties en tentoonstellingen organiseren, liederen zingen, affiches, kranten en pamfletten uitgeven).

Verschillen: de Engelse vrouwenkiesrechtactivistes schuwden het gebruik van geweld niet in tegenstelling tot de Nederlandse.

5) Het vrouwenkiesrecht zal ervoor zorgen dat er anders tegen politieke zaken wordt aangekeken (= nieuw inzicht) dan door mannen alleen.

Stap 3

6) Atria kwam ter ere van de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 met de volgende emancipatie-gerelateerde onderwerpen: loonkloof, kinderopvang, mantelzorg, zwangerschapsdiscriminatie, partnerverlof, geweld tegen vrouwen en meisjes, stereotypering, vertegenwoordiging en seksregistratie.

Women Inc kwam met een genderscan rondom: gendersensitieve gezondheidszorg, loonverschillen, vaderschapsverlof, kinderopvang, zorgvriendelijk werkgeverschap, mantelzorg, zorgvriendelijk belastingstelsel, inclusieve media, diversiteit op de werkvloer.

7) Voor: een vrouwelijke secretaris-generaal kan wellicht makkelijker onderwerpen aan de orde stellen die voor gender en gelijkheid belangrijk zijn.

Tegen: een vrouwelijke secretaris-generaal wordt een 'excuustruus' als de rest van de organisatie niet meegaat met deze thema's.

Stap 4

8) Unicef verwoordt het op haar [website](#) aldus:

Onderwijs is de sleutel voor de ontwikkeling van een kind én van een samenleving. Een kind dat goed onderwijs krijgt, krijgt kansen voor de toekomst.

* 63 miljoen kinderen volgen geen basisonderwijs.

* Maar 50% van de kinderen met een handicap gaat naar school.

* 75 miljoen kinderen in conflictlanden lopen het risico te moeten stoppen met school.

* 250 miljoen kinderen leren niet lezen en schrijven.

De bovenstaande feiten laten zien dat nog steeds veel kinderen niet naar school gaan. Terwijl onderwijs juist zo belangrijk is voor de ontwikkeling van kinderen én samenlevingen.

Wist u bijvoorbeeld dat met elk jaar extra onderwijs het inkomen van een individu met 10 procent toeneemt? Of dat de kans op conflict zich verdubbelt wanneer de ongelijkheid in het onderwijssysteem zich verdubbelt?

9) Meisjes die opgeleid zijn hebben kennis van het gebruik van medicijnen en weten beter wat ze moeten doen als het kind of zichzelf ziek wordt als ze zwanger is.

Stap 5

Bijvoorbeeld: een quorum voor vrouwen, bij bestuurders (zoals burgemeesters) de voorkeur geven aan een vrouw, op kieslijsten gelijke vertegenwoordiging van vrouwen verplicht stellen enz.

Vrouwenrechten vastgelegd

Stap 1

De Nederlandse versie is ontleend aan 'Verklaring van de rechten van de vrouw en de burgeres / Olympe de Gouges', met een inleiding en commentaar door Hannelore Schröder, uitgave Kok uit Kampen, 1989, Isbn: 9024276225.

1) Artikel 4: De vrouw wordt in haar rechten beperkt door de tirannie van mannen.

Artikel 11: De vrije uitwisseling van gedachten en meningen is een garantie voor het wettige vaderschap t.o.v. hun kinderen, zonder dat daarover schande wordt gesproken.

Stap 2

2) Een verklaring is niet bindend, een verdrag wel en ze was bang dat landen zouden tegenstemmen of de mensenrechten zelfs zouden worden verworpen.

De verklaring kreeg geen tegenstemmen, maar ze was in haar memoires toch teleurgesteld dat tien landen zich van stemming onthielden.

3) Naast vrouwen: kinderen, gehandicapten, inheemse volken.

Stap 3

4) Een verklaring is niet-bindend, een verdrag wel. De rechten van vrouwen zijn vastgelegd in een verdrag. Intussen hebben 163 landen het verdrag ondertekend. Het feit dat het om een verdrag gaat, maakt de positie van vrouwen sterker.

5) De zorg voor kinderen en mantelzorg is vooral nog steeds een taak van vrouwen; vrouwen steken veel meer tijd in de zorg dan mannen. Als de combinatie van arbeid en zorg beter geregeld is (lees: het wordt ook meer de taak van mannen) kunnen vrouwen makkelijker, beter en langer werken dan nu het geval is.

6) Voor: De SGP heeft het recht op vrijheid van godsdienst en volgens de SGP is de deelname van vrouwen aan de politiek in strijd met de roeping van de vrouw.

Tegen: Een verdrag gaat boven nationale wetten; Nederland heeft het verdrag ondertekend en geratificeerd. Het verdrag staat geen discriminatie van vrouwen toe om welke reden dan ook.

Stap 4

7) Een genderadviseur bekijkt alles door de bril van gender. Hij of zij kan de militairen die aan een missie meedoen wijzen op de speciale aandacht voor de rol van vrouwen bij de vredesopbouw en toezien op het tegengaan van geweld jegens vrouwen in conflictsituaties. Met de vrouwen in de landen waar de missie naar toe gaat kan de adviseur contacten leggen, bijvoorbeeld via lokale vrouwenorganisaties, en hen ondersteunen in de vredesopbouw.

Stap 5

-

Uitwassen: Gendergerelateerd geweld

Stap 1

1) In ons land komt water gewoon uit de kraan. In veel ontwikkelingslanden is dat niet het geval. Het is daar de verantwoordelijkheid van meisjes en vrouwen om water te halen. Door de klimaatverandering moeten ze vaak verder lopen dan voorheen en dat vergroot de kans dat ze onderweg worden lastiggevallen. Bron: <https://www.goalglobal.org/stories/post/climate-change-and-gender-based-violence-whats-the-link>.

Stap 2

2) De veronderstelling dat het aan Mary ligt dat ze nog niet zwanger is (ook haar man kan onvruchtbaar zijn). De veronderstelling dat huiselijk geweld de liefde van haar man niet in de weg staat. En de veronderstelling dat ze haar man ontrouw zou kunnen zijn.

3) Deze term suggereert dat je geaardheid iets is dat hersteld kan worden. Een betere term zou kunnen zijn: homofobe verkrachting.

4) Het veel minder makkelijk maken om aan zuur te komen (nu kun je dat in Groot-Brittannië gewoon in de winkel kopen; alleen de verkoop aan minderjarigen is strafbaar). Een campagne voeren tegen geweld met het gebruik van zuur. En wellicht helpt het verhogen van de strafmaat.

Stap 3

5) *La Casa Del Encuentro* richt zich op hulp en financiële bijstand van de kinderen van de slachtoffers van femicide en niet op de slachtoffers zelf; de actiegroep richt zich ook niet op het voorkomen van femicide.

Stap 4

6) Ze zijn zeer opvallend en trekken veel media-aandacht, maar maken ze ook ongemakkelijk.

7) Naaktheid in het openbaar is in bijna alle landen van de wereld strafbaar. De acties zijn fel en roepen felle tegenstand op waarschijnlijk omdat ze ook voor schaamte en ongemak zorgen; veel mensen zien deze acties ingaan tegen hun normen en waarden, tegen 'wat hoort'. Bovendien zijn het vaak mannelijke politieagenten die de acties van vrouwen moeten proberen te stoppen.

Stap 5

-

Uitwassen: Kindhuwelijken, vrouwenbesnijdenis en vrouwenhandel

Stap 1

1) Oorzaak: ouders die niet naar school zijn geweest houden eerder hun dochter thuis en weten niet dat een kindhuwelijk geen oplossing voor armoede is. Oplossing: kinderen die naar school zijn geweest kennen hun rechten en kunnen hun ouders makkelijker ervan overtuigen om geen kindhuwelijk te sluiten.

2) Zoals in het filmpje naar voren komt: kindbruiden zijn vaak jong zwanger, terwijl hun lichaam daar nog niet aan toe is. Ze krijgen vaak een fistel en hun kind heeft een grotere kans bij of na de geboorte te overlijden.

3) -

Stap 2

4) Meisjes die niet besneden zijn, worden niet voortijdig van school gehaald.

Kinderen die niet besneden zijn, lopen minder kans in een kindhuwelijk terecht te komen.

Ook: er wordt geluisterd naar vrouwen, wat voorheen niet gebruikelijk was.

En: het belang van vrouwen telt mee.

Stap 3

5) Armoede, werkloosheid, onderdrukking, dreigen met geweld, schaamte.

6) Ze weet niet hoe het in Nederland gaat, tot wie moet je je richten? Ze moest ook de angst voor zichzelf en voor kinderen én de schaamte overwinnen.

Stap 4

-

Leiden ontwikkelingsdoelen tot gendergelijkheid?

De bron van deze les is 'Turning promises: into action - Gender equality in the 2030 Agenda for Sustainable Development - Summary' van UN Women.

Stap 1

1) Ontwikkeling kan alleen succesvol en duurzaam zijn als we vrouwen gelijke rechten geven. Vrouwen hebben andere behoeften dan mannen en denken aan andere mogelijkheden dan mannen. De introductie van deze les geeft het al aan: "Ontwikkeling zal alleen duurzaam zijn als vrouwen en mannen ervan profiteren; de rechten van vrouwen worden alleen gerealiseerd als ze deel uitmaken van bredere inspanningen, gericht op het beschermen van de planeet en om ervoor te zorgen dat alle mensen met waardigheid en respect kunnen leven."

Stap 2

2) Voedselzekerheid is volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie een situatie waarbij "mensen op elk ogenblik fysiek en economisch toegang hebben tot voldoende veilige en voedzame levensmiddelen om hun eetbehoeften en -voorkeuren voor een actief en gezond leven te voldoen" Wie leeft in voedselzekerheid, kent met andere woorden geen honger of ondervoeding.

3) Het huishouden en het eten koken is veel vaker de taak van vrouwen dan van mannen; vrouwen brengen meer tijd binnenshuis door dan mannen en

lopen zo meer kans op het inademen van giftige brandstoffen.

Stap 3

4) Alleen als je weet welke budgetten aan gendergelijkheid worden besteed, kun je in actie komen als de acties voor gendergelijkheid gering blijken te zijn.
Meten = weten = actie.

Stap 4

5) Verspreid de risico's. Als een maïs oogst mislukt of tegenvalt, kun je altijd nog op andere gewassen (bonen, ananas) terugvallen.

Kerdoelen en eindtermen

Kerdoelen: 36, 38, 43.

Eindtermen:

Maatschappijwetenschappen Havo

Subdomein C3: Maatschappelijke en politieke conflicten en samenwerking

10.2 Oorzaken van maatschappelijke en politieke conflicten

Scheidslijnen tussen groepen leiden soms tot botsingen en protesten (met name als ze samen gaan met ongelijke behandeling) maar de geschiedenis leert dat deze tegenstellingen vaak ook tot rust komen en gepacificeerd worden. Een door mensen als onrechtvaardig ervaren ongelijkheid kan leiden tot conflicten.

Voorbeelden hiervan zijn:

* Gender

Gender verwijst naar de cultureel bepaalde verschillen tussen mannen en vrouwen en niet naar de biologische verschillen tussen mannen en vrouwen (seks). De ongelijke behandeling van vrouwen en mannen heeft tot de emancipatiestrijd geleid. De sociale ongelijkheid tussen mannen en vrouwen is verminderd, maar niet verdwenen.

Maatschappijwetenschappen VWO

6.4 Uitgangspunten van de belangrijkste ideologische tradities omschrijven

6.4.5 Feminisme

Vele varianten, maar gemeenschappelijk zijn deze uitgangspunten

- gelijkwaardigheid van man en vrouw en recht op gelijke behandeling
- kritiek op ongerechtvaardigde sekseverschillen in de samenleving

Geschiedenis Havo en VWO

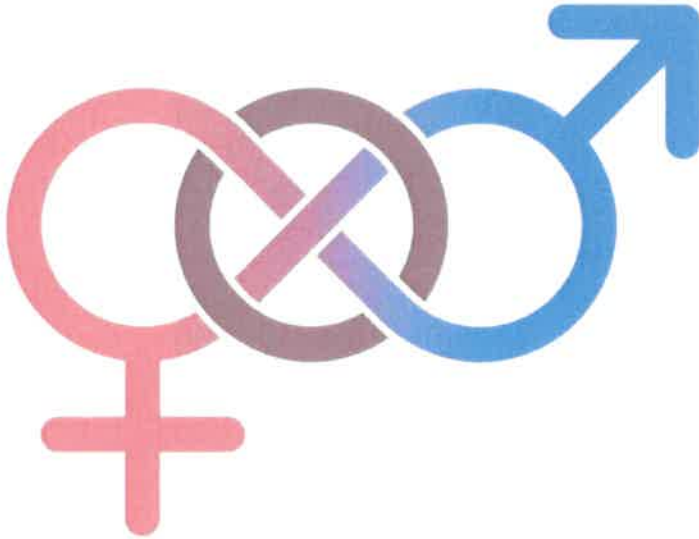
Voor tijdvak 8 gelden de volgende kenmerkende aspecten:

- 35. voortschrijdende democratisering, met deelname van steeds meer mannen en vrouwen aan het politieke proces;
- 36. de opkomst van politiek-maatschappelijke stromingen: (...) en feminisme.

GESLACHT, SEKSE OF GENDER?

[Afdrukken](#)

Geslacht, sekse, gender. Deze termen worden maar al te vaak door elkaar gebruikt. En dat is niet zo gek, want gender is de Engelse term voor geslacht. Maar er is wel degelijk een verschil. Hoe zit dat? In deze les leer je meer over de betekenis van deze begrippen en wat de verschillen zijn.

Naast deze begrippen gaan we dieper in op gender(on)gelijkheid en waarbij dat duidelijk naar voren komt. We geven in deze les één voorbeeld (meer voorbeelden zie je in de les over [De strijd van vrouwen voor gelijke rechten](#)): het verschil in loon tussen vrouwen en mannen. Dit komt deels ook omdat men niet graag over de hoogte van hun salaris praat. Met deze les vragen wij je om na te denken over gender(on)gelijkheid en het gesprek op school daarover wél aan te gaan.

LEERDOELEN

[Afdrukken](#)

Dit project is verbonden met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, ook wel Werelddoelen genoemd, met name doel 5.

Aan het eind van deze les:

- Weet je wat geslacht en gender is.
- Kun je het verschil tussen geslacht en gender uitleggen.
- Kun je uitleggen wat we bedoelen met gender(on)gelijkheid.
- Kun je voorbeelden van genderongelijkheid geven.

Aan het eind van deze opdracht ken je betekenis van de volgende begrippen:

- * Geslacht
- * Sekse
- * Gender
- * Intersekse
- * Genderrollen
- * Genderidentiteit
- * Genderexpressie
- * Loonkloof
- * Gendergelijkheid
- * Genderongelijkheid
- * Genderbias

Eindproduct

Als eindproduct van deze opdracht bedenken jullie een poster, website of een uiting van de sociale media bij een **Europese of Internationale Dag voor Gelijke Behandeling**. Met het eindproduct laat je zien dat je de leerdoelen hebt behaald.

Beoordeling

Het eindproduct laten jullie beoordelen door jullie docent.

Bij de beoordeling let jullie docent op:

- de **inhoud**: is jullie campagne aansprekend en duidelijk?
- de **vorm**: is je creatieve verwerking met zorg gemaakt?
- **taalfouten**: bevatten de antwoorden op de stappen 1-4 en het eindproduct niet te veel taalfouten?

Groepsgrootte

de eindopdracht bedenk je samen met groepje leerlingen van 2 of 3 klasgenoten.

Tijd

Voor deze opdracht heb je 2 lessen nodig.

STAP 1: WAT IS HET GESLACHT?

Afdrukken

Vraag

1) Los onderstaand raadsel op.

De politie reageert op een anoniem telefoontje: ze vallen een huis binnen om een verdachte in een moordzaak op te pakken. Als ze het huis binnenvallen, weten ze twee dingen:

*De naam van de verdachte is John.
Hij is in het huis.*

In het huis treft de politie 4 mensen aan die aan het poken zijn:

- * Een loodgieter
- * Een vrachtwagenchauffeur
- * Een automonteur
- * Een brandweerman

Zonder twijfel en zonder communicatie arresteert de politie de brandweerman. Hoe weten ze dat ze de juiste verdachte hebben?

Tegenwoordig kun je al voor een geboorte zien of het een meisje of een jongen wordt. Wanneer een vrouw zwanger is, kan er door middel van een echo gekeken worden wat het geslacht van het kind is. Met de geslachtbepaling wordt er dus gekeken of het kind een meisje of een jongen is. Mensen willen dit vooral weten zodat ze de babykamer roze of blauw kunnen inrichten en babykleden in het roze of blauw kunnen kopen. En niet te vergeten om een echte meisjesnaam of jongensnaam te kunnen kiezen, zoals Emma of Jan, Gijs of Gijsje en Bo (Derek, een Amerikaanse actrice) of Bo (Hamburger, een Deense wielrenner).

Vraag

2) Welke namen ken jij nog meer die voor zowel een meisje als voor een jongen gelden?

Klik op het fragment hieronder van de serie 'Geslacht', gepresenteerd door Rianne van Dorst:

GESLACHT! FRAGMENT

Geslacht of **seks** maakt onderscheid of je een vrouw of man bent. Het verschil tussen vrouw en man uit zich in biologische factoren, het verschil in chromosomen, vrouwelijke of mannelijke hormonen en geslachtsdelen.

Vrouwen hebben XX-chromosomen en mannen XY-chromosomen.

Hormonen zijn stoffen die allerlei functies in je lichaam regelen, je lichaam maakt deze stoffen zelf aan. Je hebt vrouwelijke en mannelijke hormonen. Vrouwelijke hormonen, voornamelijk oestrogenen, zorgen voor de groei van vrouwelijke geslachtsdelen en regelen de vruchtbaarheid en voortplanting. Mannelijke hormonen, voornamelijk testosteron, zorgen voor groei van lichaamshaar, grotere spiermassa, baard in de keel, de groei van mannelijke geslachtsdelen en regelen de vruchtbaarheid.

Zichtbare verschillen tussen vrouw en man zijn de geslachtsdelen. Vrouwen hebben een vagina en borsten en mannen hebben een penis. Geslachtsdelen die niet zichtbaar zijn, zijn onder andere de eierstokken bij een vrouw en zaadleiters bij de man.

Er zijn ook mensen die geboren worden als meisje, maar toch XY-chromosomen hebben en er zijn mensen die geboren worden als jongen, maar toch XX-chromosomen hebben. Ook kunnen mensen lichaamsdelen van een meisje en een jongen hebben. Mensen die allebei de biologische factoren bezitten, wordt *interseks* genoemd.

Geslacht is in de indelingsleer van de biologie (taxonomie) de belangrijkste rang na de rang van soort. Tegenwoordig is dit niet meer zo belangrijk. Op Facebook kun je zelf je geslacht invullen en de *interseks* Leonne Zeegers uit Breda kreeg in oktober 2018 als eerste Nederlander een X en geen M of V in het paspoort.

Vragen

3) Wat maakt een vrouw een vrouw volgens jou? En wat maakt een man een man?

4) Vind jij het belangrijk dat er onderscheid gemaakt wordt of je een vrouw of man bent?

5) Kun je nog meer voorbeelden geven waar je in moet vullen of je een vrouw of man bent?

STAP 2: WAT IS GENDER?

[Afdrukken](#)

Klik op het filmfragment hieronder, Rianne ligt uit wat gender is:

GESLACHT! FRAGMENT

Gender refereert aan de kenmerken, eigenschappen, talenten en verwachtingen die we toekennen aan vrouwen en mannen. Vroeger was gender een gevolg van je geslacht. Bij je geboorte werd alleen gekeken of je een meisje of een jongen bent. Ben je een meisje dan werden er strikken in je haar gedaan, kreeg je roze kleren aan en poppen om mee te spelen. Ben je een jongen dan kreeg je blauwe kleren en auto's om mee te spelen.

Naast de zichtbare verschillen zijn er ook nog talenten en verwachtingen die aan een vrouw en man toegewezen worden. Dit wordt *genderrollen* genoemd. Voorbeelden van deze rollen zijn: echte mannen huilen niet, vrouwen moeten zorgzaam zijn, alleen mannen houden van voetbal en vrouwen houden van winkelen. Maar zijn deze opvattingen nog wel correct?

Gender staat voor gedrags- en identiteitsaspecten van een geslacht. Je kunt opgevoed worden als jongen maar je geen jongen voelen; en een meisje kan als meisje zijn opgevoed, maar zich geen meisje voelen. Het geslacht komt dan niet overeen met je *genderidentiteit*. Bij een *genderidentiteit* gaat om het innerlijke gevoel van een persoon.

Hoe je je naar buiten presenteert, door kleding, make-up, geur, taalgebruik en andere uitingen, noemen we *genderexpressie*.

Vragen

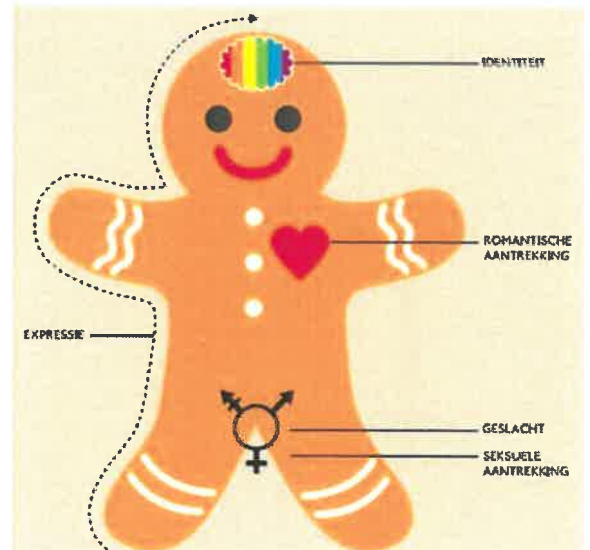
- 6) Zijn de verschillen tussen vrouw en man minder geworden? Wat vind je daarvan?
- 7) Zo ja, welke verschillen zijn minder geworden? Zo niet, hoe komt dat?
- 8) Welke verschillen zou je willen dat minder worden?

Wat is het verschil?

Kort gezegd is geslacht aangeboren en gender aangeleerd.

Wanneer je geboren wordt, wordt er aan de hand van je geslachtsdelen bepaald of je een meisje of een jongen bent. Dit is dus je geslacht. Maar door je opvoeding en invloeden van buitenaf, zoals je cultuur en de samenleving ontwikkel je je gender. Het kan dus voorkomen dat je geslacht en gender niet overeenkomen. Voel je je vrouwelijk of mannelijk of geen van beide of juist een beetje van allebei?

Bekijk het volgende filmfragment:

Vragen:

9) Wat is jouw sekse?

10) Wat is jouw genderidentiteit?

11) Wat is jouw genderexpressie?

STAP 3: WAT IS GENDER(ON)GELIJKHEID?

[Afdrukken](#)

Elk mens wordt op een bepaalde manier behandeld. Je kunt bijvoorbeeld hetzelfde behandeld worden als je broer of zus wanneer je ook een toetje mag hebben. Maar je kunt ook ongelijk behandeld worden zoals wanneer je oudere broer of zus langer mag opblijven dan jij. Zo is dat ook met de behandeling van gender.

We spreken van *gendergelijkheid* als mensen met een verschillend geslacht, gender of seksuele geaardheid op dezelfde manier behandeld worden. Maar er is ook *genderongelijkheid*, ook wel *genderbias* genoemd. Daarmee bedoelen we dat mensen omwille van aan hun geslacht, gender of seksuele geaardheid ongelijk behandeld worden.

Helaas komt genderongelijkheid nog veel voor. Een duidelijk voorbeeld is de ongelijke betaling van mannen en vrouwen. Gemiddeld genomen verdienen vrouwen in de EU zestien procent minder dan mannen. Beroepen waar vooral vrouwen werkzaam zijn, worden minder goed betaald dan beroepen waar vooral mannen werkzaam zijn. En vrouwen verdienen vaak minder dan mannen terwijl ze dezelfde functie hebben.

Bekijk daarvoor ook dit filmpje:

De ongelijke betaling tussen mannen en vrouwen noemen we de *loonkloof*. Op 20 november 2017 presenteerde de EU een actieplan om de loonkloof tussen vrouwen en mannen te verkleinen (met als uiteindelijk doel een gelijke betaling). Daarvoor heeft de EU de *Europese Dag voor Gelijke Beloning* in het leven geroepen.

Een ongelijke behandeling wanneer het gaat om gender zie je al bij de opvoeding. Veel ouders willen graag dat meisjes lang haar hebben en jongens niet. Wanneer een jongen lang haar wil, wordt dat vaak door de ouders afgekeurd. Wanneer meisjes huilen is dat niet erg, maar wanneer jongens huilen dan wordt er snel gezegd dat ze zich niet zo moeten aanstellen. En zo is dat ook met verschillende sporten. Voetbal is toch alleen voor jongens en turnen alleen voor meisjes?

Vragen:

12) Noem enkele oorzaken van de loonkloof tussen vrouwen en mannen.

13) Zijn er volgens jou sporten die alleen voor meisjes of jongens zijn? Welke zijn dat?

14) Is er in je opvoeding duidelijk naar voren gebracht dat je een jongen of een meisje bent en je zo moet gedragen? Zo ja, hoe is dit gebeurd?

STAP 4: EUROPESE DAG VOOR GELIJKE BEHANDELING

[Afdrukken](#)

Het is tijd om ook op school aandacht te vragen voor gendergelijkheid. Je organiseert een **Europese of Internationale Dag voor Gelijke Behandeling**.

Ontwerp daarvoor een poster of vraag aandacht via een website of sociale media.

Ter inspiratie kun je kijken naar onderstaande posters van de Europese Dag voor Gelijke Betaling.

START SOONER FOR AN EQUAL PAY LATER
OR CLOSE THE PAY GAP ON [EQUALPAYDAY.EU](https://equalpayday.eu)

Because of the pay gap, women have to start working 10 years sooner
to earn as much as men in their lifetime.

equal·payday

Veel succes!

VERWACHTINGEN EN STEREOTYPEN

[Afdrukken](#)

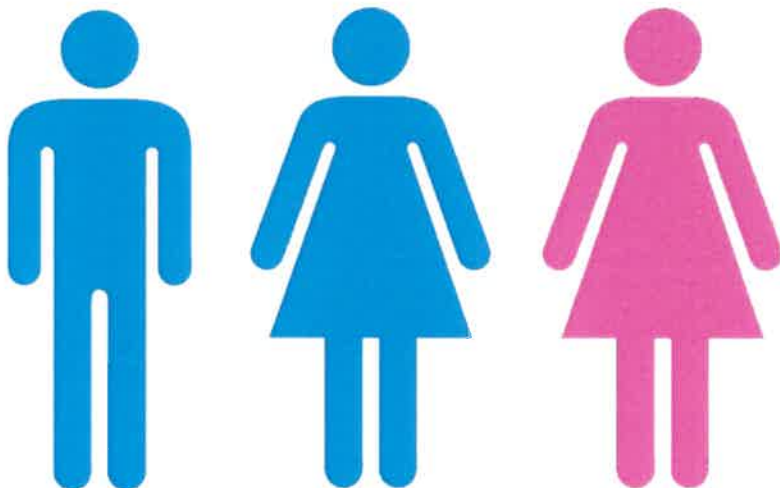
M/V

Als je op een formulier of op een website je gegevens moet vullen en moet aanvinken of je een man of vrouw bent, staat negen van de tien keer de man als eerste vernoemd. Dat is misschien maar een dingetje, maar het zit wel in ons systeem vastgeroest: de man is de norm.

De genderongelijkheid komt ook naar voren in onze taal. De neutrale term wordt gebruikt voor mannen of voor mannen én vrouwen samen, maar nooit voor vrouwen alleen. Bij een 'chirurg' denken de meeste mensen alleen aan een man, ook al zijn er veel vrouwen die chirurg zijn. Verplegers kunnen man of vrouw zijn, maar als we het alleen over vrouwen hebben, heten ze ineens verpleegsters.

In sommige woorden is de man onderdeel van de benaming: cameraman, groenteman, ombudsman, timmerman en vuilnisman. We kennen geen groentevrouw en geen timmervrouw. Sterker nog: de functie kinderombudsman is een officiële benaming die in de wet is vastgelegd. De kinderombudsman wordt door de Nederlandse regering aangesteld, alleen: de huidige kinderombudsman is een vrouw: Margrite Kalverboer.

Die ongelijkheid zien we ook bij de termen secretaris en secretaresse. Een secretaresse heeft een administratieve functie, terwijl een secretaris meestal een bestuurlijke functie heeft en zelfstandig beleid kan uitzetten. Een secretaris kan voor administratieve ondersteuning een eigen secretaresse hebben, maar nooit lees je dat een secretaresse ondersteund wordt door een secretaris.

Invulformulieren en taal zijn maar twee voorbeelden die gekoppeld zijn aan de rollen van vrouwen en mannen. Onze hele samenleving staat bol van verwachtingen en stereotypen.

LEERDOELEN

[Afdrukken](#)

Dit project is verbonden met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, ook wel Werelddoelen genoemd, met name doel 5.

Aan het eind van deze les:

- Kun je voorbeelden geven van genderongelijkheid in onze samenleving.
- Weet je dat de kleuren 'roze' en 'blauw' verbonden zijn met iemands sexe en weet je dat die associatie in de loop der eeuwen veranderd is.
- Kun je voorbeelden geven van stereotypen in kinderboeken en kinderfilms.
- Weet je dat er tussen deskundigen discussie is over de vraag of meisjes- en jongensgedrag aangeboren of aangeleerd is.
- Weet je dat er een groot verschil is tussen wat mannen en vrouwen menen over de verdeling van huishouden en zorgtaken en in de praktijk.
- Weet je dat in veel landen huishoudelijke en zorgtaken gezien worden als typisch
- Weet je dat veel beroepen als typische vrouwen- en mannenberoepen worden gezien, maar ook dat per periode en per land dat anders gezien kan worden.
- Kun je omschrijven waarom de VN Wereldmeisjesdag in het leven hebben geroepen.

Aan het eind van deze opdracht ken je betekenis van de volgende begrippen:

- * Genderongelijkheid
- * Stereotype
- * Genderspecifiek
- * Genderneutraal
- * Genderverbonden beroep
- * Wereldmeisjesdag

Eindproduct

Als eindproduct van deze opdracht bedenken jullie een **eigen campagne** rondom #GirlsGetEqual en/of #GirlsTakeOver. Met het eindproduct laten jullie zien dat je de leerdoelen hebt behaald.

Beoordeling

Het eindproduct laten jullie beoordelen door jullie docent.

Bij de beoordeling let jullie docent op:

- de **inhoud**: is het jullie gelukt om een aansprekende campagne te bedenken?
- de **vorm**: is je creatieve verwerking met zorg gemaakt?
- **taalfouten**: bevatten de antwoorden op de stappen 1-4 en het eindproduct niet te veel taalfouten?

Groepsgrootte

De campagne bedenken jullie samen met groepje leerlingen van 3 of 4 klasgenoten.

Tijd

Voor deze opdracht heb je 2 lesuren nodig.

STAP 1: ROZE OF BLAUW?

[Afdrukken](#)

Je ziet hiernaast twee babies. Hoe kun je zien of je met een meisje of met een jongen te maken hebt? Dat zie je aan de kleuren die we met hun sexe associëren. Sinds 1950 staat roze voor meisjes en blauw voor jongens. Dat zie je terug op geboortekaartjes, de beschuiten met muisjes (in Nederland) of doopsuikers (in België) die de ouders tijdens een kraamvisite uitdelen, kleertjes, speelgoed en zelfs kinderfietsen.

Grappig genoeg was dat vroeger precies andersom. Roze was een 'mannelijke kleur' en blauw was een 'vrouwelijke kleur'. Je ziet dat bijvoorbeeld aan de christelijke Mariabeelden van vroeger: Maria, de moeder van Jezus, draagt altijd een blauwe mantel.

We verbinden vrouwelijk- en mannelijkheid niet alleen met de kleuren roze en blauw, maar ook met hoe ze zich behoren te gedragen. We spreken dan van **stereotypen**: vaste beelden die we over iemand hebben.

Als een jongentje valt en huilt, krijg hij al snel te horen dat hij zich moet 'vermannen'. Het huilen van een meisje wordt veel eerder geaccepteerd.

Kinderboeken en kinderfilms versterken de stereotypen over jonges en meisjes. De hoofdpersoon is vaak een avonturier, een held of een schurk en 9 van de 10 keer een jongen of een man. Maar er is wel langzaam een verandering gaande. In oude Disneyfilms (*Sneeuwwitje* uit 1937, *Assepoester* uit 1950, *Belle en het Beest* uit 1991) krijgen de vrouwelijke karakter vooral complimentjes over hun uiterlijk. In de latere Disneyfilms (*Pocahontas* uit 1995, *Rapunzel* uit 2010, *Brave* uit 2012) krijgen de vrouwelijke karakters vooral complimenten voor hun vaardigheden en niet voor hun uiterlijk.

In de Kinderboeken is dezelfde ontwikkeling gaande. Lange tijd was *Pippi Langkous* (1945) een uitzondering. Zelfs in de zeer geprezen boeken van Annie M.G. Schmidt durft *Jip* veel meer dan *Janneke*. Nu zijn er veel meer stoere vrouwelijke karakters in de kinderboeken, mede omdat er meer kinderboekenschrijfsters zijn gekomen.

Ondanks al deze veranderingen blijven (veel) ouders anders aankijken naar typisch meisjes- en jongensgedrag van hun pubers. Kunnen jongens nog wel echt jongens zijn? Dat was de boodschap van een campagne van SIRE uit 2017. De bedenkers wilden dat jongens meer ruimte krijgen om stoer en druk te doen. Dan kunnen ze zich beter ontwikkelen. Op deze campagne kwam er veel kritiek.

Vraag

1) Wat vind jij van het filmpje? Is er specifiek jongensgedrag? En wat vind jij specifiek meisjesgedrag? Kun jij voorbeelden geven?

STAP 2: SPEELGOED

Afdrukken

Is speelgoed genderneutraal of spelen meisjes en jongens alleen met specifiek meisjes- en jongensspeelgoed? De reclamefolders hieronder lijken het antwoord te geven:

Reclame van de website <https://www.girlslabel.com/meisjesspeelgoed/> en reclame van <https://www.boyslabel.com/jongensspeelgoed/>

"Meisjes kunnen uren tutten met poppen en make-up." "Jongens houden van snelheid, geweld en competitie." Twee teksten van de websites Girlslabel en Boyslabel. Voor deze speelgoedfabrikant is het hebben van genderspecifiek speelgoed iets vanzelfsprekend. Maar is dat wel zo vanzelfsprekend?

ReklamOmbudsman, de Zweedse organisatie die klachten over reclames bijhoudt, kreeg een klacht van een basisschool. Een klas die bezig was met een project over gender vond de catalogus van Top Toy discriminerend, omdat jonges alleen met actieve spelletjes werden geportretteerd, terwijl meisjes alleen in een passieve omgeving stonden. De jongens schoten in de reclamefolder met speelgoedgeweren, de meisjes waren aan het tutten met hun haar.

Top Toy veranderde na de kritiek haar beleid. In de folder staan jongens achter het strijkijzer, hanteren de stofzuiger en spelen met een haarföhn. De meisjes mikken met hun shotgun, spelen met auto's en bouwen legohuizen. Het winkelpersoneel wordt getraind om de klanten onbevooroordeeld te bedienen.

"Als een meisje speelgoed zoekt, verwijs haar dan niet direct door naar de meisjeshoek, maar vraag eerst wat haar interesses zijn," aldus Anne Dorth Erstad Jørgsen van Top Toy.

Ook andere Zweedse speelgoedfabrikanten pasten hun reclamefolders aan met jongens die aan het koken waren en meisjes die met auto's aan het spelen waren.

De meningen van deskundigen hierover zijn verdeeld. Sommigen menen dat meisjes graag met typisch meisjespeelgoed spelen en jongens het liefst spelen met typisch jongensspeelgoed. We spreken in dat geval over aangeboren gedrag.

Anderen menen dat ze met typisch meisjes- en jongensspeelgoed spelen, omdat de kinderen al heel jong leren wat wel en niet bij hen hoort. Op piepjonge leeftijd worden meisjes al als schattig gezien en jongens als stoer of ondeugend. En de kinderen leren al heel snel en feilloos met wel speelgoed wij ze graag zien spelen. Zij spreken over aangeleerd gedrag.

Veel vaders vinden het vervelend als hun zoon met een barbie of My Little Pony wil spelen. En een moeder werd boos op haar zoon Junior toen hij in de crèche naar het speelgoedkeukentje ging: "Oh nee, Junior, dat is voor meisjes." Tegen de crècheleidster zei ze verontschuldigend: "Ik kan hem niet uit het speelgoedkeukentje van z'n zus houden. Ik probeer hem te vertellen dat de keuken voor meisje is, maar hij luistert niet."

Vragen

2) Kijk nog eens naar de Zweedse reclamefolder. Wat valt -naast het feit dat je een jongen met een pop ziet spelen en een meisje met een groot waterpistool- je nog meer op aan deze folder?

3) Hoe kun je een theeservies voor de boze moeder toch acceptabel kunnen maken voor jongens? Wat zou daarvoor nodig zijn?

STAP 3: HUISHOUDEN

Afdrukken

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft enige maanden geleden onderzocht hoe jongeren (12-25 jaar) denken over de verdeling van huishouden en zorgtaken. Het merendeel van de jongens en meisjes is van mening dat het (onbetaald) huishouden en de zorg voor jonge kinderen taken zijn voor beide partners.

De huishoudelijke taken zouden volgens 69% van de jongens en 77% van de meisjes gelijkelijk verdeeld moeten worden.

De verzorging en opvoeding voor jonge kinderen is volgens 65% van jongens en 64% van de meisjes de taak van beiden.

Mooie cijfers en je zou denken dat de emancipatie (bijna) voltooid is. Hoe anders is de werkelijkheid. Van al die mooie voornemens komt niet zo veel terecht. In Nederland is een minderheid (47%) van de mannen dagelijks met het huishouden bezig tegenover het merendeel van de vrouwen. Dat blijkt uit data van het Europese statistiekbureau Eurostat. Nederland komt er nog redelijk goed van af. In Italië is het verschil veel groter. Daar doet ruim 80% van de vrouwen elke dag het huishouden en maar 20% van de mannen.

Je kunt concluderen dat nog het steeds vooral de vrouwen zijn die het huishouden doen, ook in Nederland.

Voor een groot deel komt dat door de onwil van mannen, maar ook door de houding van vrouwen zelf. Professor Clare Lyonnette van de Universiteit van Warwick spreekt over de 'mythe van de mannelijke incompetentie': "Sommige vrouwen zijn er nog altijd van overtuigd dat mannen onmogelijk een huishoudelijke taak op een aanvaardbare manier kunnen uitvoeren." Lyonnette: "En wie blijft er thuis als er een kind ziek is?"

In het westen is er een discrepantie tussen verwachtingen en praktijk t.a.v. het huishouden en opvoeding. In veel ontwikkelingslanden spelen andere zaken een grote rol: traditie en cultuur. Volgens een onderzoek van UN Women doen vrouwen nog altijd 2,5 keer zo veel onbetaald huishoudelijk werk dan mannen. De zorg voor kinderen (eigen of broertjes en zusjes), het halen van water, het sprokkelen van hout, koken en schoonmaken worden traditioneel als 'vrouwenwerk' gezien en beneden de waardigheid van jongens en mannen.

Huishoudelijk werk wordt niet op waarde geschat, terwijl onderzoekers dat in werkelijkheid juist onzettend belangrijk vinden: "Als vrouwen zouden stoppen met al het werk dat ze onbetaald doen, zou de hele economie instorten", aldus Shahra Razavi, hoofdonderzoeker van UN Women.

We zien gelukkig steeds meer meisjes die naar school gaan, maar voor meisjes is dat vaak dubbel zo zwaar (naar school + huishoudelijke taken). En als er een kind thuis wordt gehouden om te helpen met het huishouden is dat vrijwel altijd een meisje en nooit een jongen.

Vraag

4) In een onderzoek van de Universiteit van Warwick komt ook naar voren dat hoe hoger het inkomen van de man, hoe minder ze geneigd zijn te helpen met huishoudelijk werk. Kun je daar een verklaring voor geven?

STAP 4: VROUWEN- EN MANNENBEROEPEN

[Afdrukken](#)

We beginnen deze stap meteen met een filmpje:

Klik hier voor de [vertaling](#) van het filmpje

Beantwoord nu enkele vragen.

Vragen

5) Hoe zou het komen dat kinderen denken dat de beroepen die ze tekenen specifieke mannenberoepen zijn?

6) Hieronder vind je 20 beroepen die gezien worden als (overwegend) typische vrouwenberoepen of als (overwegend) typisch mannenberoepen. Geef aan wat jij denkt dat typische beroepen zijn (de benamingen zijn omgezet in de mannelijke vorm) en geef één eigen typisch vrouwen- of mannenberoep dat niet in de lijst staat:

Beroepen typisch voor	Vrouwen	Mannen
Accountant		
Automonteur		
Basisschooldocent		
Bouwvakker		
Crècheleider	♀	
Diëtist		
Directiesecretaris		
Elektricien		
Lasser		
Loodgieter		
Maatschappelijk werker		
Piloot		♂
(Huis)Schilder		
Steward		
Stukadoor		
Tandartsassistent		
Timmerman		
Verpleegkundige		
Verwarmingsinstallateur		
Vrachtwagenchauffeur		
– Eigen keuze		

Er zijn meer typische mannenberoepen dan typische vrouwenberoepen. Van de machinemonteurs is vrijwel 100% mannelijk. Van de dierenartsassistenten is vrijwel 100% vrouwelijk. In de top 20 van typische mannenberoepen loopt dat van 100% terug tot 92% mannelijk. In de top 20 van typische vrouwenberoepen loopt dat terug van 100% tot zo'n 70%.

Toch zie je overal verschuivingen, al komen er steeds meer mannen in (voorheen) typische vrouwenberoepen dan meer vrouwen in (voorheen) typische mannenberoepen.

Hoe zou het komen dat er specifieke vrouwen- of mannenberoepen bestaan? Is dat interesse? Opleiding? Of is dat wat we van vrouwen of mannen verwachten?

Dat specifieke genderverbonden beroepen niet altijd en niet overal dezelfde zijn, moge blijken uit twee voorbeelden die we geven.

Een 'Rosie' aan het werk in een draailank © United States Library of Congress

1) *Rosie the riveter*

Tijdens de Tweede Wereldoorlog ontstond er een uitgebreide oorlogsindustrie die nodig was om de nazi-Duitsland te kunnen verslaan. Maar steeds meer mannen werden opgeroepen voor militaire dienst en ontstonden er overal tekorten aan industriearbeiders. Dat gat werd gevuld met vrouwen in beroepen die voorheen als typisch mannelijk werden gezien.

Engeland had *Munitionettes*: vrouwen die munitie maakten in minutiefabrieken. Canada had *Bren Gun Girls*: vrouwen die mitrailleurs maakten. Maar het bekendst is het symbool *Rosie The Riveter* uit Amerika.

Rivet is Engels voor klinknagel. De *Riveters* sloegen klinknagels bij de bouw van bommenwerpers. *Rosie the riveter* werd beroemd dankzij een liedje en dankzij een affiche van een *riveter* met de slogan *We can do it!*

Na de oorlog werd dat affiche hét symbool voor feminisme en de kracht van vrouwen.

2) Vrouwen in de bouw in India

Tussen 99 en 100% van de bouwvakkers in ons land is mannelijk en bouwvakker is zo'n typisch mannenberoep. Je kent de cliché's wel van de bouwvakker die vanuit de steiger een knappe jonge vrouw nafluit.

Hoe anders is dan in India. Daar fluiten de bouwvakkers geen knappe vrouwen na. Ten eerste omdat het in India onfatsoenlijk is om iemand na te fluiten, maar vooral omdat de meeste bouwvakkers in dit land vrouwelijk zijn.

Een van deze 'bouwvakkers' is de dertigjarige Kamlesh. Samen met haar man werd zij geworven om te gaan werken op een werkplaats in Delhi. Ze was in eerste instantie blij om te vertrekken, want ze woonde in een dorp met een hoog risico op verdroging van de gewassen, maar ze merkte snel dat haar nieuwe leven niet beter was.

Ze vertelt: "Ik wist niet hoe laag mijn loon zou zijn, hoe ons huis eruit zou zien, en dat ik mijn kinderen bijna niet zou zien. De mannen klagen altijd dat wij vrouwen zwak zijn en niet hard genoeg werken, maar dat klopt niet. Wij werken net zo hard."

De bouwvakkers werken aan openbare gebouwen en privéprojecten en worden geworven door aannemers die naar hun dorpen komen om ze werk te geven. De aannemers zijn verantwoordelijk voor behuizing en vervoer. Zij zijn ook degenen die het loon en de arbeidsomstandigheden bepalen.

Vragen

7) Het affiche van *Rosie the riveter* komt van een Amerikaanse overheids campagne. Met welk doel heeft de overheid de bijbehorende slogan bedacht?

8) Kun je bedenken waarom er in India zoveel vrouwen worden ingehuurd voor de bouw?

STAP 5: WERELDMEISJESDAG

[Afdrukken](#)

In 2012 riepen de Verenigde Naties 11 oktober officieel uit tot Wereldmeisjesdag. Een belangrijke dag, want dagelijks worden miljoenen meisjes in ontwikkelingslanden achtergesteld, uitgebuit en gediscrimineerd. Alleen omdat ze meisjes zijn.

Met de hashtag #GirlsGetEqual vraagt Plan International Nederland extra aandacht om meisjes en jonge vrouwen wereldwijd te steunen in hun strijd om gelijke rechten en kansen.

Op 11 oktober krijgen meisjes het voor het zeggen met de internationale campagne 'Girls Take Over' van Plan International. Over de hele wereld nemen ze symbolisch belangrijke posities over. In de politiek in het bedrijfsleven, in de journalistiek, in de sport, etc. Sectoren waar meisjes, met name in ontwikkelingslanden, vaak minder snel toegang toe hebben. Op deze manier vragen ze aandacht voor het feit dat meisjes de kans moeten krijgen mee te beslissen over hun eigen leven en de wereld waarin zij leven.

Zie ook:

[Klik hier](#) voor een vertaling in het Nederlands

Bedenk je eigen campagne waarmee je aandacht vraagt voor de gelijke rechten en kansen voor meisjes (en plaats die op Twitter met #GirlsGetEqual) en als het kan doe je dat op 11 oktober op de stoel van de directeur van je school of een organisatie in je buurt (#GirlsTakeOver).

GENDER EN LHBTQIA

[Afdrukken](#)

In de les over **gender** heb je in het filmpje 'De Astronaut' kunnen zien dat er allerlei soorten mensen zijn die je romantisch of seksueel aantrekkelijk kunt vinden, oftewel: "op wie je verliefd wordt".

Veel mensen worden verliefd op iemand van het andere geslacht, anderen worden verliefd op iemand van hetzelfde geslacht en sommigen worden verliefd op beide.

Verliefdheid tussen een meisje en een jongen kan in sommige situaties problematisch zijn (bijvoorbeeld als de buitenwereld -ouders- hun relatie niet accepteert), maar een hetero-relatie is meestal geen probleem.

Maar als een meisje op een meisje verliefd wordt of als een jongen verliefd wordt op een jongen, is dat voor de buitenwereld veel vaker onacceptabel, in tientallen landen ongewenst, in diverse landen bij wet verboden en in acht landen kan dat zelfs leiden tot de doodstraf.

In deze les gaan we dieper in op seksuele aantrekkelijkheid onder niet-hetero's, onder een breed scala aan mensen die we vaak aanduiden met de LHBTQIA-gemeenschap (in het Nederlands; in het Engels spreekt men van LGBTQIA). Waar die letters voor staan, leer je in stap 1. We kijken ook naar de (schendingen van de) rechten van LHBTQIA-ers, we maken kennis met enkele mensen uit die gemeenschap en de manieren waarop LHBTQIA-ers aandacht vragen voor hun positie.

LEERDOELEN

Afdrukken

Dit project is verbonden met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, ook wel Werelddoelen genoemd, met name doel 5, 16 en 17.

Aan het eind van deze les:

- Weet waar de zeven letters van LHBTQIA voor staan.
- Weet je wat transvrouwen en transmannen zijn.
- Weet je wat een queer is.
- Weet je dat LHBT+-ers worden gediscrimineerd omwille van hun seksuele oriëntatie en kun je voorbeelden geven van landen waar LHBT+-ers worden gediscrimineerd en opgepakt door hun overheid.
- Weet je hoe hoe LHBT+-ers opkomen voor hun rechten en kun je enkele voorbeelden geven.
- Weet je hoe je op school solidariteit met LHBT+-ers kunt tonen.

Aan het eind van deze opdracht ken je betekenis van de volgende begrippen:

- * Hetero en niet-hetero
- * LHBT
- * LHBTQIA
- * LHBT+
- * Transgender
- * Transgender mensen of personen
- * Transvrouw
- * Transman
- * Queer
- * Internationale Dag Tegen Homofobie
- * Coming Out Dag
- * Uit de kast komen
- * Gay Pride (Parade)
- * Paarse Vrijdag

Eindproduct

Als eindproduct van deze opdracht bedenken jullie een **actie op school** om solidariteit met LHBT+-ers te tonen. Met het eindproduct laat je zien dat je de leerdoelen hebt behaald.

Beoordeling

Het eindproduct laten jullie beoordelen door jullie docent.

Bij de beoordeling let jullie docent op:

- de **inhoud**: is jullie actie aansprekend en duidelijk?
- de **vorm**: is je creatieve verwerking met zorg gemaakt?
- **taalfouten**: bevatten de antwoorden op de stappen 1-4 en het eindproduct niet te veel taalfouten?

Groepsgrootte

de eindopdracht bedenk je samen met groepje leerlingen van 4 klasgenoten.

Tijd

Voor deze opdracht heb je 2 lesuren nodig.

STAP 1: ZEVEN LETTERS

Afdrukken

Wereldwijd is niet bekend hoeveel procent van de mensen hetero (=verliefd op mensen van verschillend geslacht) en hoeveel procent niet-hetero (verliefd op mensen van hetzelfde geslacht) is.

We weten wel hoe dat in Nederland zit, dankzij onderzoek en de cijfers van Movisie, Sociaal Cultureel Planbureau en Rutgers.

Ruwweg kun je zeggen dat zo'n 90% van de mensen zichzelf hetero vindt en zo'n 10% beschouwt zichzelf als niet-hetero.

De niet-hetero's kunnen we uitsplitsen in:

LHBTQIA	Betekenis	Aanduiding
L	Lesbisch	Een vrouw die zich seksueel aangetrokken voelt tot vrouwen
H	Homo	Een man die zich seksueel aangetrokken voelt tot mannen
B	Biseksueel	Iemand die zich seksueel aangetrokken voelt tot zowel mannen als vrouwen
T	Transgender	Iemand die een andere seksuele identiteit heeft dan zijn/haar lichamelijke kenmerken
Q	Queer	Iemand die niet past binnen de heteronorm maar tegelijk hokjes in twijfel trekt
I	Intersekse	Iemand die geboren is met zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtskenmerken
A	Aseksueel	Iemand zonder een seksuele aantrekkingskracht of verlangen

Sommige letters zijn duidelijk, andere letters behoeven een toelichting.

Transgender is een verzamelnaam voor mensen voor wie de hokjes 'vrouw' en 'man' niet vanzelfsprekend of te beperkend zijn of niet overeenkomstig met hun genderidentiteit en lichamelijke situatie. We spreken van transmannen (mannen geboren met het lichaam van een meisje) en transvrouwen (vrouwen geboren met het lichaam van een jongen). Veel mensen die een geslachtsoperatie hebben ondergaan, voelen zich in hun 'nieuwe' lichaam gewoon vrouw of man en spreken niet meer over transgender personen, transman of transvrouw.

Intersekse baby's krijgen bij hun geboorte vaak een stempel van vrouw of man, soms op latere leeftijd tot hun eigen verdriet. Tot voor kort moesten de ouders bij een geboorteaangifte altijd kiezen voor een 'meisje' of een 'jongen' en in je paspoort stond er altijd V of M. Sinds kort kunnen intersekse mensen een X krijgen in hun paspoort (zie verder [stap 1](#) van de eerste les).

Naast LHBTQIA zijn er meer letter en hokjes te vinden. Vaak worden die aangeduid met een +. Naast LHBTQIA zie je dan ook steeds vaker LHBT+ staan.

Vragen

- 1) Geef voorbeelden van problemen waar intersekse mensen tegen kunnen aanlopen.
- 2) Waarom past de Q eigenlijk niet in het schema hierboven?

STAP 2: DISCRIMINATIE VAN LHBT+-ERS

Afdrukken

LHBT+-ers worden in alle landen gediscrimineerd. In Nederland treedt onze overheid tegen discriminatie op, maar in veel landen gaat de overheid voorop door homoseksualiteit strafbaar te stellen.

- In 72 landen is homoseksualiteit strafbaar.
- In 45 landen geldt dat ook voor vrouwen.
- In ten minste 8 landen kun je zelfs ter dood wordt veroordeeld.
- In 25 landen werkt de overheid LHBT+-organisaties actief tegen.
- In 22 landen zijn er wetten tegen het 'promoten' van homoseksualiteit.
- In maar 9 landen zijn LHBT+-rechten opgenomen in de grondwet.

(Cijfers van ILGA (International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association))

In 72 landen is het een misdaad als je een relatie hebt met iemand van hetzelfde geslacht. Zij kunnen moeilijker een baan of een woning vinden, of wordt de zorg geweigerd. LHBT+-ers kunnen worden opgepakt en in gevangenschap zijn ze vaak slachtoffer van marteling en verkrachting.

Indonesië

Op 17 mei 2017, tijdens de *Internationale Dag tegen Homofobie*, is een homopaar gearresteerd en veroordeeld tot 85 stokslagen. De mannen kregen de stokslagen in het openbaar. Een grote menigte was aanwezig en maakte foto's en video's.

Bangladesh

In Dhaka werden 28 mannen op basis van hun kleding en gedrag gearresteerd op verdenking van homoseksualiteit, ondermeer omdat ze condooms bij zich hadden. Omdat er geen seksuele activiteiten hadden plaatsgevonden, konden ze niet worden aangeklaagd voor homoseksualiteit en werden de mannen maar aangeklaagd voor drugsbezit.

Tsjetsjenië

In deze Russische republiek heeft de regering een heksenjacht tegen (vermeende) homoseksuele mannen ontketend. Meer dan honderd mannen zijn in geheime gevangenissen opgesloten en gemarteld. Talloze mannen worden door de politie afgeperst of door de eigen familie. Ramzan Jadyrov, de leider van Tsjetsjenië, ontkent alle beschuldigingen. Volgens hem bestaat er gewoon geen homoseksualiteit in zijn republiek.

Vraag

3) In Nederland is discriminatie verboden, maar Nederland hoort niet tot de negen landen die LHBT+-rechten expliciet hebben opgenomen in hun grondwet.

Zou dat wel moeten? Zo ja, schrijf dan op met welke tekst dat in de grondwet zou moeten worden opgenomen.

Zou dat niet hoeven? Zo niet, licht je antwoord toe waarom niet.

STAP 3: PERSOONLIJKE VERHALEN

[Afdrukken](#)

Burgemeester Jess Herbst

Jess Herbst is burgemeester in New Hope, Texas. Jess is geboren als Jeff. Als Jeff was ze al een aantal jaar actief in de gemeenteraad. En nog voordat ze tot burgemeester verkozen werd, begon Jess met haar hormoontherapie. Toen ze er klaar voor was stuurde Jess een bericht naar de zeshonderd inwoners van New Hope, dat ze transgender vrouw is en verder door het leven zal gaan als Jess.

De eerstvolgende gemeenteraad bijeenkomst was geweldig zegt Jess. De mensen behandelden mij nog steeds hetzelfde, ook al zag ik er anders uit.

"Mensen hier geven niet om hoe ik eruit zie. Ze maken zich druk om de troep in de tuin van de burens, die ik na jaren eindelijk heb laten opruimen."

Monica Jones

Het verhaal van Monica Jones is een van de vele voorbeelden van transgender mannen en vrouwen die lastig gevallen worden door de politie. In Arizona beschouwt de politie iedere donkergekleurde transvrouw als een prostituee.

In mei 2013 liep de studente en transvrouw Monica van de Arizona State University over straat om naar een bar te gaan toen ze aangesproken werd door twee mannen. Ze boden haar een lift aan en Monica stapte de auto in. Eenmaal in de auto werd duidelijk dat de mannen dachten dat Monica een prostituee was. Monica heeft meerdere malen aangegeven dit niet te zijn, maar de twee mannen, die undercover politie agenten waren, hebben haar desondanks gearresteerd. Ze heeft 15 dagen in de gevangenis gezeten en een jaar later is ze veroordeeld schuldig te zijn aan het uitdragen van prostitutie.

In heel Amerika werd actie gevoerd tegen haar arrestatie met de slogan 'We stand with Monica Jones'.

Beth Brooke

Beth Brooke is directielid van Ernst and Young (EY) met vestigingen in 150 landen en meer dan 200.000 medewerkers. Ze kwam openlijk voor haar homoseksualiteit n.a.v. een film voor en over LHBT-jongeren in de EY-campagne 'It Gets Better'.

Margriet van der Linden, presentatrice van de Nederlandse documentaireserie 'How to be gay', spreekt met haar:

Vragen

4) New Hope is een conservatief stadje in Texas. Toen Jeff Jess werd, was dat voor niemand een probleem. Geef aan waardoor dat zou komen.

5) In het affiche 'We stand with Monica Jones' zie je ook de spreuk 'Stop profiling trans women of color' ('Stop met profileren van gekleurde transvrouwen') staan. Wat bedoelen we met 'profilieren' en waarom zijn veel mensen daar tegen?

6) Waarom is de campagne 'It gets better' voor LHBT-jongeren zo belangrijk en waar zal EY op haar beurt van profiteren?

STAP 4: GAY PRIDE EN COMING OUT

Afdrukken

Gay Pride (Parades)

Homoseksualiteit was in Amerika nog verboden. Op 28 juni 1969 werd de homobar *The Stonewall Inn* voor de zoveelste keer door de politie binnengevallen en werden alle bezoekers lastiggevallen. De homoseksuelen en lesbische bezoekers waren de treiterijen en het geweld zat en vochten tegen de politie terug. Precies een jaar later vond ter herinnering in 1970 de eerste Gay Pride plaats met tussen de vijf- en tienduizend bezoekers. De Gay Pride had een feestelijk én een demonstratief karakter.

Overal ter wereld ontstonden er Gay Prides, soms met andere namen als Gay Pride Parade, Pride Parade, Christopher Street Day, Mardi Gras, LGBT Pride en Roze Zaterdag.

Nederland heeft twee grote LHBT-evenementen: Roze Zaterdag én de Pride Amsterdam met de Canal Parade als feestelijke afsluiting: een bonte stoet van versierde boten én LHBT+ers. De eerste Roze Zaterdag van 1979 vond plaats in Roermond en vindt elk jaar op de laatste zaterdag van juni in een andere stad plaats. De Amsterdam Pride vindt op de eerste zaterdag van augustus plaats.

In sommige landen is de Gay Pride vooral een feestelijk gebeuren. Op de Pride Amsterdam komen een half miljoen bezoekers af. De grootste Gay Pride Parades vinden in Brazilië plaats: Rio de Janeiro (2 miljoen bezoekers) en São Paulo (3,2 miljoen bezoekers).

In andere landen zijn de Gay Prides veel minder feestelijk. In Rusland worden de parades meestal verboden en worden deelnemers die toch willen meedoen met geweld door politieagenten en extreemrechtse tegenstanders uit elkaar geslagen. Ook in Turkije gaan de parades vaak met geweld gepaard.

Coming Out

Homoseksuele handelingen waren in Amerika nog steeds verboden. Op 11 oktober 1987 liepen 500.000 mensen in Washington mee om te protesteren tegen het verbod op sodomie (= een oude term voor homoseksuele handelingen) in Amerika. Naar aanleiding daarvan werd er een nationale actiedag georganiseerd om 'uit de kast komen' te vieren. De *Coming Out Day* is overgenomen in tal van andere landen: Australië, Nieuw Zeeland, Canada, Groot-Brittannië, Kroatië, Duitsland, Polen en Nederland.

In Nederland wordt de *Coming Out Dag* georganiseerd door COC Nederland. De meeste provincies en meer dan honderd gemeenten doen mee door regenboogvlaggen op te hangen en regenboogzebrapaden aan te leggen, als teken van tolerantie en diversiteit. In tal van provinciehuizen, gemeenten, scholen, sportclubs, maatschappelijke organisaties, bedrijven, politiebureaus en ministeries worden er activiteiten georganiseerd, bijvoorbeeld door een lezing of een festival. De boodschap van *Coming Out Dag* is: iedereen moet zichzelf kunnen zijn, het hele jaar door.

Vraag

7) Wat bedoelen we met 'uit de kast komen'?

Geert Timmer

(c) Nieuwsuitijmegen.nl

STAP 5: PAARSE VRIJDAG

[Afdrukken](#)

Paarse Vrijdag is een dag waarop scholieren en studenten door het dragen van de kleur paars op school hun solidariteit kunnen tonen met LHBT+-ers. Paarse Vrijdag wordt elk jaar op de tweede vrijdag van december gehouden.

Paarse Vrijdag komt voort uit *Spirit Day* in de VS en Canada uit protest tegen het pesten van LHBT+-jongeren. De kleur is ontleend aan de paarse baan van de regenboogvlag van de LHBT+-beweging, die *spirit* (karakter) symboliseert.

Als afsluiting van deze les organiseer je met een enkele medeleerlingen een actie op school waarmee je je solidariteit met LHBT+-ers toont.

Dat kan maar hoeft niet per se tijdens Paarse Vrijdag te zijn.

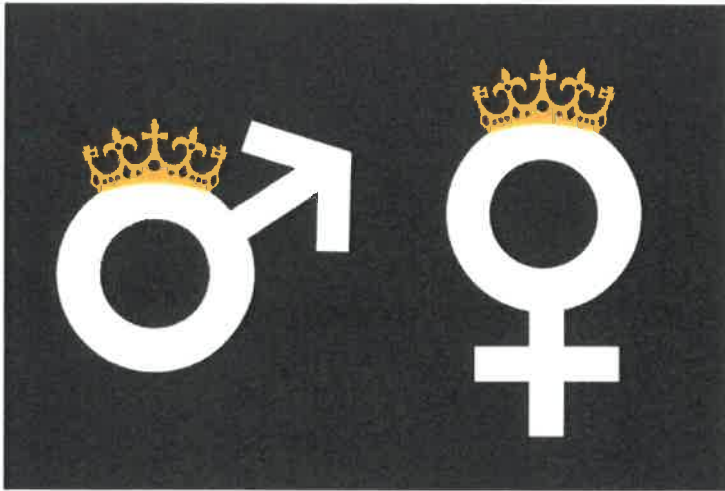
WAAR MANNEN/VROUWEN DE BAAS ZIJN

[Afdrukken](#)

In onze Westerse maatschappij nemen -ondanks de jarenlange strijd voor gelijkheid van vrouwen en mannen- volgens velen mannen nog altijd een dominante rol in. Of is onze samenleving nu *egalitair* (=gelijk tussen mensen)? En als onze samenleving gedomineerd wordt dan mannen, is dat dan altijd zo geweest? Zijn er ook samenlevingen waar niet mannen, maar vrouwen een dominante rol spelen?

We gaan in deze les op zoek naar samenleving waar mannen domineren (met een moeilijk woord: patriarchaat) en naar samenlevingen waar vrouwen dominant zijn (= matriarchaat).

LEERDOELEN

Afdrukken

Dit project is verbonden met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, ook wel Werelddoelen genoemd, met name doel 4 en 5.

Aan het eind van deze les:

- Ken je het verschil tussen een patriarchaat en een matriarchaat en kun je uitleggen wat een egalitaire samenleving is.
- Weet je dat de meeste samenlevingen een patriarchaat kennen.
- Ken je de mythe van de Amazones.
- Kun je uitleggen waarom de Masai-samenleving een typisch patriarchaat is.
- Kun je uitleggen waarom de Mosuo- en Garo-samenlevingen -hoe verschillend onderling ook- typische matriarchaten zijn.
- Ontwerpen jullie jullie eigen ideale maatschappij.

Aan het eind van deze opdracht ken je betekenis van de volgende begrippen:

- * Egalitaire samenleving
- * Patriarchaat
- * Matriarchaat

Eindproduct

Als eindproduct van deze opdracht ontwerpen jullie **enkele regels voor jullie ideale maatschappij**. Met het eindproduct laat je zien dat je de leerdoelen hebt behaald.

Beoordeling

Het eindproduct laten jullie beoordelen door jullie docent.

Bij de beoordeling let jullie docent op:

- de **inhoud**: is het jullie gelukt om jullie ideale maatschappij goed uit te leggen?
- de **vorm**: is je creatieve verwerking met zorg gemaakt?
- **taalfouten**: bevatten de antwoorden op de stappen 1-4 en het eindproduct niet te veel taalfouten?

Groepsgrootte

De poster bedenken je samen met groepje leerlingen van 2 of 3 klasgenoten.

Tijd

Voor deze opdracht heb je 2 lessen nodig.

STAP 1: PATRIARCHAAT OF MATRIARCHAAT

Afdrukken

In de prehistorie, de tijd waar we géén geschreven bronnen over hebben, weten we niet of mannen en vrouwen op gelijke voet stonden of niet. Hard bewijs is er niet, maar antropologen denken dat de eerste kleine groepen de arbeid (vruchten en wortels verzamelen, visvangst en jacht op klein wild) gelijkelijk verdeelden. Dat veranderde bij de invoering van de jacht op groot wild met behulp van nieuwe wapens. Deze jacht ging gepaard met achtervolgingen over grote afstanden en voor onvoorspelbare periodes. Daarmee ontstond ook de mythe van 'de man als jager'.

In bijna alle beschavingen waar we geschreven teksten over hebben -vanaf 5000 v.Chr.- is er sprake van onderdrukking van vrouwen en van een patriarchaat: de maatschappijvorm waarbij mannen een dominante rol innemen.

In de oudst bekende democratie, die van Athene in de Griekse oudheid (6e tot 4e eeuw v. Chr.), stemden de mannen in een centrale volksvergadering op gelijke voet over wetgeving en benoemingen voor belangrijke posten; vrouwen mochten niet meedoen.

Twee Amazones die een Griekse krijger bevechten – Nationaal Archeologisch Museum Athene © Marsyas

De mannen van Athene raakten vaak in oorlog met andere stammen waar mannen én vrouwen tegen hen vochten. Onder Griekse schrijvers ontstonden verhalen van dappere vrouwen op het slagveld die als eersten paarden temden en met boog en pijl en dodelijke precisie hun mannelijke tegenstanders doodden. De Griekse dichter Homeros roemde in de Ilias de Amazones: "Een vrouwvolk zo strijdbaar als mannen." Herodotus noemde hen "mannenmoordenaars". Volgens hem mochten de vrouwen van dit volk niet trouwen totdat ze een mannelijke vijand gedood hadden.

De Grieken waren kennelijk doodsbang voor de Amazones en bovendien bijgelovig. Ze beweerden dat de Amazones mannen aan hun god offerden. De vrouwen van het eiland Lesbos zouden in opstand zijn gekomen tegen hun eigen echtgenoten en hen allen tegelijk hebben omgebracht.

Of de Amazones echt bestaan hebben is de vraag. Er is geen archeologisch bewijs dat er inderdaad een volk heeft bestaan dat alleen maar uit vrouwen bestond. Echt of niet, de Amazones worden wel gezien als het eerste matriarchaat, de maatschappijvorm waarbij vrouwen de dominante rol innemen.

Vraag

1) Verklaar hoe de term 'lesbisch' heeft kunnen ontstaan.

STAP 2: MASAI

Afdrukken

De Masai zijn herders uit Kenia en Tanzania, bekend om hun lengte, door hun manier van kleden en hun springdansen, maar ze staan vooral bekend als stoere krijgers. Toch zijn het niet de krijgers, maar de stamoudsten die bepalen wat er gebeurt.

De Masai kennen twee levensfasen voor vrouwen en drie voor mannen:

		Ongetrouwd	Mag trouwen
♀	Meisje (0-15)		Vrouw (15 of ouder)
♂	Jongen (0-15/25)	Krijger (15/25 – 30/40)	Stamoudste (30/40 of ouder)

De overgang van kind naar een volwassene wordt bepaald door een besnijdenisceremonie als ze een jaar of 15 zijn. Voor jongens gebeurt dat in een ceremonie die eens in de 15 jaar plaatsvindt. Als je als jongen nog net te jong bent voor een besnijdenisceremonie kan het zijn dat je pas rond je 25e een volwassene kunt worden. Jongens worden dan een *moran*, een krijger. Een krijger heeft wel eens een stiekeme one-night-stand met een jonge vrouw, maar eigenlijk mag je pas gaan trouwen als je krijger-af bent en een stamoudste wordt.

Vrouwenbesnijdenis is bij wet in Kenia en Tanzania verboden, maar komt nog veelvuldig voor. Maar soms is de ceremonie niet meer dan een symbolische besnijdenis (zie ook het verhaal van [Nice Leng'ete](#)). Meisjes worden geacht na hun ceremonie snel te gaan trouwen.

Vrouwen trouwen met een man die meestal een jaar of 15 ouder is dan zichzelf. Ze hebben niets te zeggen over hun eigen huwelijk. De ouderen, krijger-af, trouwen met de vrouw die hun ouders hebben uitgekozen en betalen daarvoor een bruidsschat. De mannen kunnen met meer dan een vrouw trouwen, andersom niet. De taak van de vrouwen is kinderen krijgen en voor het huishouden zorgen.

Drie generaties Masai: kind, krijger en stamoudste © IAPB/VISION 2020

De Masai hebben een echt patriarchaat. Vrouwen hebben niets te zeggen. De mannen, en dan alleen de stamoudsten, bepalen alles. Hoe ouder een Masai is, hoe meer respect je hem moet geven. De ouderen worden gezien als wijs die gehoorzaamd moeten worden. Zij nemen de beslissingen, vaak na een hele dag discussiëren onder een boom. Het duurt vaak zo lang omdat ze een beslissing vanuit alle kanten willen bekijken. Zij bemiddelen ook bij conflicten en hun beslissing moet je accepteren. Deze eeuwenoude tradities zijn voor de Masai heilig.

Vragen

2) De tradities van de Masai passen niet zo goed bij de Kinderrechten en Mensenrechten. Geef van beide type rechten een voorbeeld waaruit dat blijkt.

3) Wat zouden wij weer van de Masai kunnen leren?

STAP 3: MOSUO

[Afdrukken](#)

De Mosuo is een eeuwenoude stam in Zuidwest-China, aan de voet van de Himalaya. Bij de Mosuo maken vrouwen de dienst uit. Grootmoeders staan aan het hoofd van de familie en bezit wordt doorgegeven van moeder op dochter.

Waar de meeste meisjes en jongens in de wereld dromen van een huwelijk, zal dan niet opkomen bij Mosuo-jongeren. Bij hen bestaat het concept 'huwelijk' simpelweg niet. Iedereen is *single*, maar wel onderdeel van hun eigen familie.

Ze kennen wel het 'walking marriage'. De regel is simpel. Als de hoed van een man aan de deurknop van een vrouwenvertrek hangt, is dat een teken dat andere mannen niet mogen binnenkomen. Of het gaat om een one-night-stand of om een partnerschap voor het leven, dat bepaalt de vrouw. Voor veel Mosuo-vrouwen is het niet ongewoon om niet te weten wie de vader van hun kind is. De vaders wonen niet eens bij de kinderen. Zij wonen in het familiehuus, geleid door de (groot)moeders.

De vrouwen hebben niet alleen eigen bezit en erven ze alles, ze zijn ook verantwoordelijk voor de landbouw en ze bestieren het huishouden. De taken van de mannen zijn voornamelijk de fysieke arbeid, zoals het bouwen van huizen en het ploegen van het land. De mannen mogen hun zegje je wel doen, maar uiteindelijk hebben de vrouwen, en met name de grootmoeders, het laatste woord.

Vraag

4) Naast het concept 'huwelijk' kennen de Mosuo meer concepten die voor ons heel gewoon zijn, maar voor de Mosuo niet. Kun je (een) voorbeeld(en) geven?

STAP 4: GARO

Afdrukken

De Garo is een inheems volk dat leeft op het platteland op de grens van India en Bangladesh. Volgens een oude Garo-mythe schiep een vrouw genaamd Nantanupanta de Aarde uit een handvol aarde uit de bodem van de oceaan. Om die reden hebben tot op de dag van vandaag vrouwen het voor het zeggen bij de Garo.

Bij de Garo dragen de vrouwen de familienaam (ook na een huwelijk) en de jongste dochter erft alles. Als uit een huwelijk er alleen jongens geboren worden, erft niet de zoon, maar de jongste dochter van de zus van de moeder. In India en Bangladesh gaan jongens eerder naar school en alleen als er voldoende geld is voor beiden gaan de meisjes ook naar school. Bij de Garo is dat andersom. Als er niet voor alle kinderen voldoende geld is, gaan de meisjes eerder naar school dan de jongens.

Voor een huwelijk ligt het initiatief bij de Garo-meisjes; zij kiezen hun echtgenoot. Zij verwacht dat ze 'geschaakt' wordt door hun toekomstige echtgenoot en door de familie terug naar haar dorp wordt gebracht. Bij een huwelijk verhuist de bruidegom dan ook naar het huis van de ouders van het meisje en niet andersom. De vrouwen bezitten de rijstvelden en bewerken die, terwijl de mannen doorgaans op de kinderen passen.

De Garo kennen een matriarchaat, omringd door volken die het patriarchaat omhelsen. Uit de contacten merken de Garo-mannen dat de samenleving elders anders in elkaar zit dan thuis. Dat zorgt voor onrust onder de mannen en dat ze leven in een matriarchaat vinden ze onrechtvaardig. Veel Garo-mannen zijn al verhuisd naar de steden in Bangladesh of India, waar dominantie van mannen heel gewoon is.

Vragen

5) Noem zoveel mogelijk zaken die anders bij de Garo zijn geregeld dat bij jou thuis.

6) Denk nog eens terug aan het zeer speciale patriarchaat bij de Masai en de twee matriarchaten bij de Mosuo en Garo. Wat valt je daarbij op (afwijkend van de meeste westerse samenlevingen) waardoor deze maatschappijvormen zich hebben kunnen handhaven?

STAP 5: JULLIE IDEALE MAATSCHAPPIJ

[Afdrukken](#)

Je hebt kennis gemaakt met enkele voorbeelden van twee maatschappijvormen: patriarchaten en matriarchaten. Je stelt met een of twee medeleerlingen enkele regels op die aansluiten bij jullie ideale maatschappijvorm (patriarchaat, matriarchaat of misschien toch egalitair?) of uit de beste voorbeelden (stappen 2, 3 en 4) die je net hebt leren kennen:

* In onze ideale maatschappij

DE STRIJD VAN VROUWEN VOOR GELIJKE RECHTEN

[Afdrukken](#)

"De man is het hoofd van gezin. De vrouw moet haar echtgenoot gehoorzamen." Deze verklaring was als artikel 444 opgenomen in de *Family Code* van het Midden-Afrikaanse land Congo uit 1987. Pas in 2016 is die wet vervangen door een nieuwe waarin vrouwen gelijke rechten kregen.

Voor de wet van de meeste landen hebben vrouwen en mannen gelijke rechten, al hebben vrouwen daar een zware strijd voor hebben moeten leveren. Honderd jaar geleden hadden de meeste vrouwen wereldwijd géén kiesrecht. En op het gebied van politieke participatie lopen vrouwen nog steeds flink achter op mannen.

Op papier mogen vrouwen gelijke rechten hebben, maar de strijd is nog steeds nodig en nog lang niet voorbij. Op vier deelgebieden onderzoekt het Wereld Economisch Forum de *Global Gender Gap* (oftewel de *Mondiale Genderkloof*) en daaruit blijkt dat nog geen enkel land volledig gendergelijkheid kent.

LEERDOELEN

[Afdrukken](#)

Dit project is verbonden met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, ook wel Werelddoelen genoemd, met name doel 5 en 16.

Aan het eind van deze les:

- Weet je dat verschillende landen wetten hebben die de gelijkheid van vrouwen inperken en kun je daar voorbeelden van geven.
- Weet je dat vrouwen tot 1956 in Nederland handelingsonbekwaam waren.
- Weet je dat Nederland tal van wetten kent die hebben geleid tot gendergelijkheid en kun je enkele van die wetten noemen.
- Kun je het verschil tussen actief en passief kiesrecht uitleggen.
- Weet je wanneer Nederland het vrouwenkiesrecht heeft gekregen.
- Kun je namen van enkele vrouwenrechtenactivisten noemen.
- Weet je hoe het gesteld is met vrouwen in een vertegenwoordigende functie t.o.v. mannen in die functies.
- Weet je wat de genderkloof is en hoe we die kunnen meten.

Aan het eind van deze opdracht ken je betekenis van de volgende begrippen:

- * Genderongelijkheid
- * Handelingsonbekwaam
- * Vrouwenkiesrecht
- * Actief kiesrecht
- * Passief kiesrecht
- * Vrouwenkiesrechtactiviste
- * Suffragette
- * Vertegenwoordigende functie
- * Genderkloof
- * Participatie
- * Economische participatie
- * Politieke participatie

Eindproduct

Als eindproduct van deze opdracht komen jullie met enkele ideeën om de **politieke participatie van vrouwen** te vergroten. Met het eindproduct laat je zien dat je de leerdoelen hebt behaald.

Beoordeling

Het eindproduct laten jullie beoordelen door jullie docent.

Bij de beoordeling let jullie docent op:

- de **inhoud**: is het jullie gelukt om enkele aansprekende ideeën op papier te zetten?
- de **vorm**: is je creatieve verwerking met zorg gemaakt?
- **taalfouten**: bevatten de antwoorden op de stappen 1-4 en het eindproduct niet te veel taalfouten?

Groepsgrootte

De campagne bedenken samen met groepje leerlingen van 3 of 4 klasgenoten.

Tijd

Voor deze opdracht heb je 2 lesuren nodig.

STAP 1: WEES GEHOORZAAM!

[Afdrukken](#)

Verschillende landen hebben wetten die de gelijkheid van vrouwen inperken.

In **India** is verkrachting binnen het huwelijk niet strafbaar. Pogingen om die wel strafbaar te maken, zijn door de regering van India weggewuifd omdat die 'het instituut huwelijk zouden destabiliseren.'

In **Iran** kan een man zonder reden van zijn vrouw scheiden, een vrouw alleen als de man gek is, impotent of haar zwaar mishandelt.

In **Saoedi-Arabië** moeten vrouwen voor een medische handeling, zelfs voor een levensreddende operatie, de toestemming krijgen van hun man of als de vrouw niet getrouwd is van een mannelijk familielid.

In **Jemen** mag een vrouw het huis niet verlaten zonder toestemming van haar man.

In de **Democratische Republiek Congo** waren er tot voor kort allerlei wetten die getrouwde vrouwen ondergeschikt maakten aan hun man; in 1987 omschreef de *Family Code* deze verplichtingen als volgt:

Artikel 444: De man is het hoofd van het gezin. De vrouw moet haar echtgenoot gehoorzamen.

Artikel 448: De vrouw moet toestemming van haar echtgenoot hebben voor alle rechtshandelingen die ze wil uitvoeren.

Artikel 450: Een vrouw kan niets aanschaffen of verkopen en kan geen verplichtingen aangaan zonder de toestemming van haar echtgenoot.

Artikel 454: Een vrouw is verplicht met haar echtgenoot samen te leven en moet hem volgen naar waar hij verkiest te wonen.

Artikel 497: Alle bezit of verdiensten die een vrouw verwerft tijdens het uitvoeren van haar eigen baan is eigendom van haar echtgenoot.

In 2016 is onder druk van binnen- en buitenland deze Family Code vervangen door wetten die vrouwen en mannen meer gelijke rechten geeft.

(On)Gelijke behandeling in Nederland

De man was in de jaren 50 van de vorige eeuw kostwinner en verantwoordelijk voor het gezinsinkomen. De vrouw nam de zorgtaken voor haar rekening.

Tot 1956 werden vrouwen op de dag van hun huwelijk ontslagen uit overheidsfuncties. Zo konden vrouwen een toegewijd echtgenote, moeder en

huisvrouw zijn.

Tot die tijd waren gehuwde vrouwen in Nederland handelingsonbekwaam. Getrouwde vrouwen moesten hun man om geld en toestemming vragen als ze bijvoorbeeld kleding of apparaten wilden kopen. Ook konden ze geen verzekeringen afsluiten, een bankrekening openen of geld van de bank halen.

Alleen voor de dagelijkse boodschappen kreeg de vrouw huishoudgeld en de goedkeuring van de echtgenoot. Want, zo omschreef het tijdschrift *Vrij Nederland* in 1949: "De man kan moeilijk de hele dag thuis blijven om bakker en melkboer te betalen. Hij heeft wel wat beters te doen."

In 1974 werden de lonen van mannen en vrouwen in een wet gelijkgesteld. In dat jaar kwam er een Emancipatiecommissie (met een kl!), later omgedoopt in Emancipatieraad, die de regering moest adviseren op het gebied van roldoorbreking, participatie en gelijkheid van mannen en vrouwen. Dat leidde tot aangepaste wetten op het gebied van AOW (Algemene Ouderdomswet), kinderbijslag, bijstand, werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en nabestaanden.

Vragen

- 1) Tot 2017 had Saoedi-Arabië een wet die geen enkele land van de wereld had en die alleen voor vrouwen gold. Welke is dat? Als je het antwoord niet weet, zoek dan op internet naar het antwoord (bijvoorbeeld met de trefwoorden positie vrouwen Saoedi-Arabië).
- 2) Omschrijf in je eigen woorden wat we bedoelen met 'handelingsonbekwaam'. Geef aan wie in Nederland nog steeds handelingsonbekwaam zijn.
- 3) In 1997 werd de Emancipatieraad door de regering opgeheven, ondanks bezwaren van veel vrouwenorganisaties. Wat vind jij? Is een Emancipatieraad niet meer nodig? Geef aan waarom wel/niet.

STAP 2: VROUWENKIESRECHT

Afdrukken

Overal in de wereld waren tot 1881 vrouwen uitgesloten van het kiesrecht. In dat jaar kregen sommige Schotse vrouwen stemrecht in lokale verkiezingen. In 1893 kregen voor het eerste vrouwen stemrecht voor nationale verkiezingen, te weten in Nieuw-Zeeland. De vrouwen mochten wel stemmen (= actief kiesrecht), maar nog niet zelf gekozen worden (= passief kiesrecht). Dat kregen ze pas in 1919.

Dat onderscheid tussen het verkrijgen van actief en passief kiesrecht zag je in veel landen, ook in Nederland.

Land	Actief vrouwenkiesrecht	Passief vrouwenkiesrecht
Nieuw-Zeeland	1893	1919
Nederland	1919	1917
België	1919 (voor gemeenten) 1948 (nationaal)	1921
Groot-Brittannië	1918 (>= 30 jaar voor getrouwde vrouwen) 1928	1918
Zuid-Afrika	1930 (blanke vrouwen) 1984 (gekleurde vrouwen) 1994	1930 (blanke vrouwen) 1984 (gekleurde vrouwen) 1994
Saoedi-Arabië	2015	2015

Afgezien van enkele dictaturen waarbij helemaal geen kiesrecht is of waar de uitslag op voorhand al vaststaat, hebben alle vrouwen nu kiesrecht, maar de weg daar naartoe was soms lang en soms gewelddadig.

Misschien wel de bekendste vrouwenkiesrechtactivisten zijn de *suffragettes* (suffrage = Engels voor kiesrecht). Suffragettes (opgericht in 1903) organiseerden grote demonstraties met spandoeken en liederen. Ze ketenden zich ook vast aan de hekken van het parlamentsgebouw, ze gooiden winkelruiten in en stichtten brandjes in briefbussen in de hoop gearresteerd te worden. In de gevangenis gingen ze vaak uit protest in hongerstaking. Dat allemaal om zoveel mogelijk publiciteit voor hun zaak te krijgen. Veel mannen (en vrouwen) vonden de suffragettes 'onvrouwelijk', dames die zich gedroegen als het niet hoorde.

Een van de genoemde liederen wordt ook bezongen in de musical *Mary Poppins*. Klik hier voor de tekst (in het [Nederlands](#) of in het [Engels](#)) of kijk naar:

In Nederland beijferden de *Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht* (1894) en de *Nederlandsche Bond voor Vrouwenkiesrecht* (1907) zich voor het vrouwenkiesrecht. Beide organisaties bestreden soms elkaar meer dan het alleenrecht van mannen om te mogen stemmen.

Een van de bekendste voorrechtsters van het vrouwenkiesrecht was Aletta Jacobs, lid van de *Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht*. Zij is de eerste vrouw in de geschiedenis van Nederland die officieel in 1871 werd toegelaten tot de universiteit. Het is mede aan haar te danken dat de universiteiten in Nederland voor meisjes werden opengesteld.

Haar hele leven is Aletta opgekomen voor de rechten van vrouwen. Zo opende zij als arts een praktijk die vrouwen hielp aan voorbehoedsmiddelen, zodat ze niet ieder jaar zwanger werden. Ook trok zij ten strijde tegen misstanden in het winkelbedrijf. In haar Amsterdamse artsenpraktijk had zij gemerkt dat winkelmisjes veel lichamelijke klachten hadden omdat ze de elf uur die een hele werkdag duurde, moesten blijven staan. Op haar initiatief kwam er een wet die winkels verplichtte 'zitgelegenheid' voor hun personeel in te richten.

Zij heeft ook tientallen jarenlang gestreden voor het algemeen vrouwenkiesrecht, samen met andere vrouwen en mannen die opkwamen voor de rechten van de vrouw. Deze vrouwen die zich 'feministen' noemden, organiseerden tentoonstellingen, gaven kranten en pamfletten uit, richtten verenigingen op, demonstreerden en boden petitjes aan. Het zou tot 1919 duren voor het vrouwenkiesrecht werd ingevoerd. In 1922 gingen de Nederlandse vrouwen voor het eerst naar de stembus. Aletta Jacobs was toen 68 jaar oud.

Vragen

4) Welk overeenkomsten zie je van de vrouwenkiesrechtacties in Groot-Brittannië en in Nederland? En welke verschillen?

5) Het affiche hiernaast van de *Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht* heeft de slogan 'Laat mij binnen - Ik breng nieuw licht'. Wat zou de vereniging daarmee bedoelen?

Affiche van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht
uit 1918

STAP 3: VROUWEN IN DE POLITIEK

Afdrukken

Nederland

"Ik voel als draagster van deze geschiedkundige gebeurtenis de zware verantwoordelijkheid te bewijzen dat vrouwen niet ongeschikt zijn voor de politiek", aldus Suze Groeneweg in haar maidenspeech op 7 november 1918. Zij was de eerste vrouw die in de Tweede Kamer gekozen werd. Zij werd gekozen door mannen alleen, want vrouwen hadden toen nog geen actief kiesrecht. Dat kregen zij pas een jaar later.

Nu honderd jaar later ligt het aantal vrouwen in een vertegenwoordigende functie nog altijd lager dan het aantal mannen.

Bij de eerste verkiezingen waaraan vrouwen mochten meedoen, de gemeenteraadsverkiezing van 1918, werden er dat jaar 88 vrouwen gekozen, minder dan 1% van het totaal.

Functie	Jaartal	Totaal	Mannen	Vrouwen	De eerste vrouw
Tweede Kamer	1918	100	99	1	Suze Groeneweg
Tweede Kamer	2017	150	104	46	
Eerste Kamer	1920	50	49	1	Carry Pothuis-Smit
Eerste Kamer	2015	75	49	26	
Kabinet (aantal ministers)	1956	17	16	1	Marga Klompé
Kabinet (aantal ministers)	2017	15	9	6	
Commissaris van de Koning	Heden	12	11	1	Tineke Schilthuis (1974)
Provinciale Staten	2015	100%	65%	35%	
Gemeenteraad	1918	100%	99,1%	0,9%	88 vrouwen
Gemeenteraad	2018	100%	72%	28%	
Burgemeester	Heden	100%	79%	21%	Truus Smulders-Beliën (1946)

Atria, het Kennisinstituut voor Emancipatie en Vrouwengeschiedenis, pleit voor een betere afspiegeling van de gehele bevolking.

"Naarmate een volksvertegenwoordiging een goede afspiegeling is van de gehele bevolking, vergroot dit de kans dat de politieke agenda overeenkomt met kwesties die in alle hoeken van de samenleving spelen. Het is belangrijk dat ook vrouwen invloed hebben op het agenderen van allerlei belangrijke thema's, waaronder emancipatie-gerelateerde onderwerpen. Geringe politieke participatie betekent immers geringe invloed op het beleid op deze thema's."

Minister Els Borst, Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (1994-2002), zij het treffend in 1998: *"Politiek is te belangrijk om alleen aan mannen over te laten."*

Wereldwijd

Is politiek nog steeds een mannenbastion? De cijfers spreken boekdelen:

Functie	Aantal vrouwen	% Vrouwen	Opmerking
President	12		12 van de 151 landen met een president
Minister-president	13		13 van de 193 leden van VN. - Nederland heeft nog nooit een vrouwelijke minister-president gehad.
Ministers		50% of meer	Drie landen met vrouwelijke ministers van 50% of meer: - Nicaragua (8 van 14) - Zweden (13 van 23), - Finland (9 van 18)
Parlementen		50% of meer	Drie landen met een parlement met vrouwen boven de 50%: - Rwanda (61,3%) - Cuba (53,2%) - Bolivia (53,1%)
Parlementen		23,8%	Gemiddelde van alle landen samen
Parlementen		<10%	39 landen

Valérie Piette, Professor Geschiedenis en Sociaal Recht, schreef over de eerste verkiezingen in België waaraan vrouwen mochten meedoen (in 1948):

"Men lachte met vrouwen door te doen alsof ze niet wisten hoe ze moesten stemmen, alsof ze geen politieke kennis hadden. Er werden amper vrouwen verkozen. Het idee bestond dat het land bestuurd moest worden door een man."

Volgens de professor is er nog niet veel veranderd. Er is een lange weg afgelegd, maar de politieke wereld blijft een mannenbastion, met mannelijke codes.

"Vrouwelijke politiek worden gereduceerd tot hun geslacht, tot hun vrouwelijkheid. Men spreekt meer over de vrouw dan over haar beleid. De media stellen zich vragen over hun kledij, hun kinderen, hun privéleven..."

UN Women is een grote organisatie die zich met gendergelijkheid bezighoudt. UN Women is niet zomaar een maatschappelijke organisatie. Het is een organisatie van de Verenigde Naties, waardoor UN Women een unieke toegang heeft tot regeringen en beleidsmakers. UN Women legt druk op regeringen om hun wetgeving en beleid te verbeteren.

Maar ook de hoogste baas van de VN, de Secretaris-Generaal, is sinds de oprichting van de VN altijd een man geweest. De negende SG is de Portugees António Guterres.

Vragen

6) Noem een thema dat volgens jou vrouwelijke volksvertegenwoordigers beter kunnen agenderen dan mannelijke. Licht je antwoord toe.

7) Zou het helpen als de tiende Secretaris-Generaal van de VN een vrouw is? Geen een argument voor en een argument tegen.

STAP 4: GENDERKLOOF

Afdrukken

Overal ter wereld wordt er gesproken over de (on)gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Maar hoe weet je of de gelijkheid stijgt of daalt? Daarvoor heeft het World Economic Forum –een jaarlijkse bijeenkomst van de CEO's van de grootste bedrijven ter wereld, internationale politici, intellectuelen en journalisten, in totaal zo'n 2500 personen- de Global Gender Gap Index (= Mondiale Genderkloof Index) bedacht.

Van 149 landen (niet alle landen doen mee) worden jaarlijks de gegevens verzameld en gerangschikt op vier terreinen:

1. Economische participatie
2. Onderwijs
3. Gezondheid
4. Politieke participatie

De cijfers lopen van 0 (volledige ongelijkheid) tot 1 (volledige gelijkheid). De gegevens hieronder zijn van de Global Gender Gap Index van 2018.

Rang ¹	Economie ²	Onderwijs ³	Gezondheid ⁴	Politiek ⁵
1. IJsland	16	39	121	1
2. Noorwegen	11	41	95	3
3. Zweden	9	52	115	7
4. Finland	17	1	60	6
5. Nicaragua	69	36	1	2
26. Laos	1	105	98	89
27. Nederland	56	1	120	28
145. Tsjaad	171	149	70	136
146. Syrië	148	113	1	135
147. Irak	149	136	76	90
148. Pakistan	146	139	145	97
149. Jemen	147	146	126	149

1. Geen enkel land heeft een score van 1. IJsland heeft een score van 0,858. Jemen heeft een score van 0,499.
2. De beste score is van Laos met 0,915. De slechtste score heeft Irak met 0,264.
3. De eerste plek deelt Nederland met 24 andere landen. Alle 25 landen hebben een score van 1; dat staat gelijk aan volledige gelijkheid op het gebied van onderwijs.
4. 40 landen hebben dezelfde score van 0,980; dat staat voor bijna gelijke kansen op het gebied van gezondheidszorg. Nederland heeft een score van 0,968. De onderlinge verschillen zijn klein: van 0,915 tot 0,980.
5. Jemen is het enige land van de wereld zonder vrouwen in het parlement. Jemen heeft een score van 0,014.

Economische participatie

Het is lastiger voor vrouwen om werk te vinden dan voor mannen. "Wereldwijd werkt de helft van de vrouwen niet, terwijl 58% van hen wel betaald werk wil", aldus Deborah Greenfield, plaatsvervangend directeur voor beleid van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). Als we de genderkloof op het werk met een kwart kunnen verlagen, kan volgens de ILO wereldwijd bijna 5800 miljard dollar extra in de economie worden geïnjecteerd en de belastinginkomsten worden verhoogd.

Gelijkheid in het onderwijs

Onderwijs is de enige sector die in veel landen volledige gelijkheid voor jongens en meisjes kent. Het is ook de enige sector met een score van 1. In Nederland doen meisjes over het algemeen het beter op school dan jongens. En er gaan meer meisjes naar de universiteit dan jongens.

Wereldwijd zijn er grote verschillen. Veel meisjes gaan kort of helemaal niet naar school. Vaak wordt van meisjes verwacht dat ze moeder helpen in het huishouden. En dat terwijl onderwijs vaak de sleutel is tot minder armoede. Meisjes die naar school zijn geweest worden later minder vaak slachtoffer van moedertierfe en kindertierfe.

Gelijke kansen op gezondheidszorg

Er zijn maar liefst 40 landen met dezelfde score (0,980), maar er zijn helaas nog veel landen waar vrouwen niet over hun eigen lichaam mogen beslissen.

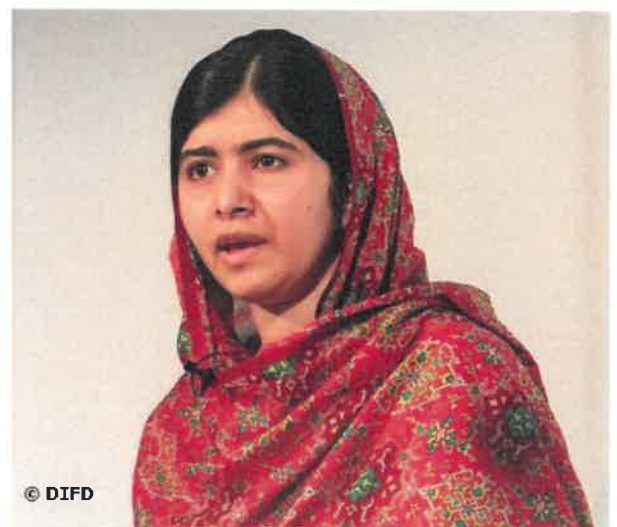
In verschillende landen, waaronder Saoedi-Arabië (zie ook [stap 1](#)), mag een vrouw alleen een medische handeling ondergaan met toestemming van de echtgenoot. Er zijn in deze landen te veel vrouwen overleden omdat de echtgenoot een ingreep of medicijnen niet nodig vond.

Abortus is 50 landen verboden; in diverse landen mag dat alleen na een verkrachting, maar ook in Brazilië, India en tot voor kort Ierland mocht dat niet. In India ontstond er in 2017 ophef omdat een 10-jarig meisje, dat verkracht was door haar oom, geen abortus mocht plegen van de rechter omdat ze al langer dan 20 weken zwanger was. Ze durfde de verkrachting niet aan haar ouders te vertellen.

Politieke participatie

In [stap 3](#) heb je al veel kunnen lezen over vrouwen in het mannenbastion politiek. M.b.t. politieke participatie zie je ook de grootste ongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Bij werk lopen de score van 0,499 naar 0,915. Bij onderwijs lopen de scores van 0,264 naar 1. Bij gezondheid lopen de scores van 0,575 naar 0,980. Bij politieke participatie lopen de scores van 0,014 naar

The Global Gender Gap Report 2018

Nobelprijswinnares Malala zet zich in voor onderwijs door meisjes en moest dat bijna met haar leven bekopen

0,674.

Zelfs in het 'beste' land IJsland is de kloof nog altijd groot: een verschil van 0,326 (mannen 1 - vrouwen 0,674).
In Nederland is de kloof 0,677 (mannen 1 - vrouwen 0,323).

Genderkloof

West-Europa is de regio met de kleinste genderkloof. Als we in dit tempo doorgaan duurt het nog 61 jaar voor West-Europa volledige gelijkheid tussen mannen en vrouwen kent. Wereldwijd zou het verschil tussen mannen en vrouwen pas over 108 jaar gedicht zijn. Als we alleen kijken naar de economische participatie duurt het nog 202 jaar voordat de genderkloof gedicht is.

Kortom: er is nog veel werk te verzetten!

Vragen

8) 'Onderwijs is de sleutel tot minder armoede.' Licht in je eigen woorden toe wat we hiermee bedoelen.

9) Waarom dalen de moeder- en kindersterfte als er meer meisjes naar school gaan?

STAP 5: NEDERLAND - DOET WAT!

[Afdrukken](#)

UN WOMEN
NATIONAAL COMITÉ
NEDERLAND

Je bent lid van het Nationaal Comité Nederland van UN Women.

De comitéleden hebben geconstateerd dat Nederland op het gebied van politieke participatie achterloopt op andere landen. Het Nationaal Comité Nederland dringt er bij de regering er op aan om meer actie te ondernemen om een betere vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek te bewerkstelligen.

De regering heeft jullie gevraagd om met enkele ideeën te komen, waaruit de regering later zal kiezen.

Jullie ideeën mogen best onconventioneel zijn!

Veel succes!

VROUWENRECHTEN VASTGELEGD

[Afdrukken](#)

In oude beschavingen als Babylonië en Egypte hadden mannen en vrouwen dezelfde rechten. In het oude Griekenland waren in Sparta vrouwen gelijk aan mannen, terwijl in de concurrerende stadstaat Athene vrouwen weinig rechten hadden en behandeld werden als huishoudsters.

In het Romeinse Rijk waren vrouwen volledig ondergeschikt aan mannen. Vaders, broers en echtgenoten bepaalden wat er gebeurde.

Tijdens de Verlichting zochten wetenschappers naar kennis, waarheid, geluk en volmaaktheid. De Verlichting was een periode waarin men het duistere verleden van de Middeleeuwen achter zich liet. 'Gewone burgers' telden mee Al bedoelde men met 'burgers' vooral 'mannen'. De positie van vrouwen verslechterde alleen maar. Arbeidsvrouwen waren veroordeeld tot het laagste en slechtbetaalde werk. Vrouwen uit de hogere kringen waren veroordeeld tot verveling en strikt omschreven sociale activiteiten.

Uit de Verlichting ontstond de Franse Revolutie. De macht van de aristocratie en van de Kerk werden vervangen door de principes van liberté, égalité, fraternité, oftewel vrijheid, gelijkheid en broederschap. Deze principes werden verwoord in de 'Verklaring van de Rechten van de Mens en Burger' van 1789.

De Franse Revolutie - Schilderij uit 1830 van Eugène Delacroix, in 1874 opgenomen in het Louvre in Parijs

Omdat de verklaring alleen sprak van de rechten van mannen, niet van die van vrouwen, publiceerde de schrijfster en politiek activiste Olympe de Gouges in 1791 de 'Verklaring van de Rechten van de Vrouw en Burgeres'. Hierin eiste zij mensenrechten voor vrouwelijke Franse burgers.

Haar verklaring was de eerst keer in de geschiedenis dat de rechten van vrouwen op papier werden gezet. Later volgden er meer verklaringen en verdragen.

In deze les kijken we naar de verklaringen van 1789 en 1791, bekijken we wat over de rechten van vrouwen wordt gezegd in de 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens' van 1948 en gaan we dieper in op het 'Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van Discriminatie van Vrouwen' van 1979. Ook kijken we wat Nederland doet met Resolutie 1325 met de titel 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid', aangenomen door de Verenigde Naties in 2000.

LEERDOELEN

[Afdrukken](#)

Dit project is verbonden met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, ook wel Werelddoelen genoemd, met name doel 5, 16, en 17

Aan het eind van deze les:

- Weet je dat op verschillende manieren de rechten van vrouwen op papier zijn gezet.
- Ken je de Franse Verklaring van de Rechten van de Mens en Burger
- Weet je waarom de schrijfster en politieke activiste Olympe de Gouges een eigen versie van deze Franse verklaring op papier heeft gezet.
- Ken je de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en weet je waarom daarin géén speciale aandacht is voor de positie van vrouwen.
- Ken je het Vrouwenverdrag.
- Weet je waarom er een proces tegen de SGP werd gevoerd omwille van haar vrouwenstandpunt.
- Ken je belangrijkste punten uit Resolutie 1325 met de titel 'Vrouwen, vrede en veiligheid'
- Weet je hoe belangrijk de rol van vrouwen is bij vredesopbouw.
- Kun je aangeven welke dag door de VN is uitgeroepen tot Internationale Vrouwendag.

Aan het eind van deze opdracht ken je betekenis van de volgende begrippen:

- * Verklaring van de Rechten van de Mens en Burger
- * Verklaring van de Rechten van de Vrouw en Burgeres
- * Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
- * Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen / Vrouwenverdrag
- * Resolutie 1325
- * Nationaal Actieplan 1325
- * Internationale Vrouwendag

Eindproduct

Als eindproduct van deze opdracht **bedenken jullie een themajaar voor Internationale Vrouwendag en bedenken jullie een actie** die daarbij aansluit. Met het eindproduct laat je zien dat je de leerdoelen hebt behaald.

Beoordeling

Het eindproduct laten jullie beoordelen door jullie docent.

Bij de beoordeling let jullie docent op:

- de **inhoud**: is het jullie gelukt om een aansprekend thema en bijbehorende actie op papier te zetten?
- de **vorm**: is je creatieve verwerking met zorg gemaakt?
- **taalfouten**: bevatten de antwoorden op de stappen 1-4 en het eindproduct niet te veel taalfouten?

Groepsgrootte

De campagne bedenken je samen met groepje leerlingen van 3 of 4 klasgenoten.

Tijd

Voor deze opdracht heb je 2 lesuren nodig.

STAP 1: VROUW EN BURGERES

Afdrukken

De schrijfster en politieke activiste Olympe de Gouges (1748-1793) schreef toneelstukken en politieke pamfletten. Ze is vooral bekend van een eigen versie van de 'Verklaring van de Rechten van de Mens en Burger' van 1789. Deze verklaring sprak nadrukkelijk alleen over de rechten van mannen.

Zo omschrijft artikel 1 van de Verklaring van de Rechten van de Mens en Burger:

De mensen worden vrij en met gelijke rechten geboren en blijven dit. Maatschappelijke verschillen kunnen slechts op het algemeen welzijn gebaseerd worden.

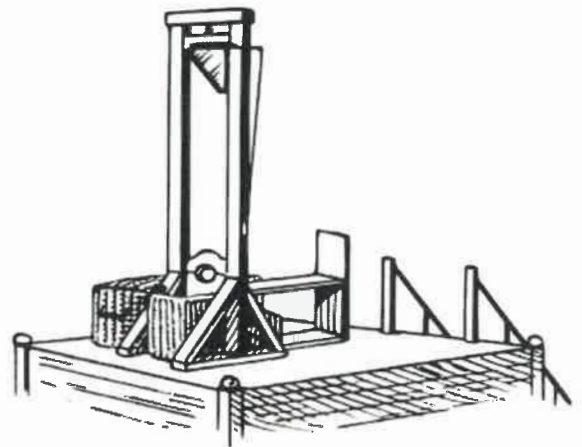
Olympe vond dat er ook aandacht moest zijn voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. In 1791 bracht ze de 'Verklaring van de Rechten van de Vrouw en Burgeres' uit:

Art.	Verklaring van de Rechten van de Vrouw en Burgeres
1	De Vrouw is vrij geboren en behoudt dezelfde rechten als de Man. De sociale verschillen kunnen slechts gebaseerd zijn op het gemeenschappelijk nut.
2	Het doel van iedere politieke vereniging is het behoud van de natuurlijke en onvervreemdbare rechten zowel van de Vrouw als van de Man; deze rechten zijn de vrijheid, het bezit, rechtszekerheid en het verzet tegen onderdrukking.
3	De soevereiniteit berust in beginsel bij de Natie, die niets anders is dan een vereniging van vrouwen en mannen. Geen instantie, geen individu kan gezag uitoefenen dat daar niet uitdrukkelijk uit voortkomt.
4	Vrijheid en gerechtigheid bestaan daaruit, alles te kunnen doen wat een ander niet schaadt. Zo wordt de vrouw in de uitoefening van de natuurlijke rechten alleen beperkt door de voortdurende tirannie waarmee de man zich tegenover haar opstelt. Deze grenzen kunnen alleen door de wetten van natuur en van de rede worden weggenomen.
5	De wet heeft slechts het recht handelingen te verbieden, die schadelijk zijn voor de maatschappij. Alles wat niet door de wet verboden is, kan niet worden verhinderd en niemand kan gedwongen worden te doen, wat de wet niet verordent.
6	De wet is de uitdrukking van de algemene wil. Alle burgeressen en burgers hebben het recht, persoonlijk of door hun vertegenwoordigers, aan haar totstandkoming mee te werken. De wet moet voor iedereen gelijk zijn: alle burgeressen en burgers moeten dezelfde kans hebben toegelaten te worden tot alle ambten, openbare posten en betrekkingen al naar gelang hun bekwaamheden en alleen op grond van hun deugden en talenten.
7	Geen enkele vrouw kan beschuldigd, aangehouden of gevangen worden anders dan bij de wet is voorgeschreven. Vrouwen zijn aan dezelfde strafwet onderworpen als mannen.
8	De wet kan slechts straffen opleggen die strikt noodzakelijke zijn en geen vrouw kan gestraft worden door een wet die vóór de overtreding nog niet ingevoerd was.
9	Iedere vrouw wordt als onschuldig beschouwd tot wanneer zij schuldig wordt verklaard en alleen overeenkomstig de strengheid van de wet.
10	Niemand mag vanwege zijn of haar opvattingen, ook niet godsdienstige, worden lastig gevallen. De vrouw heeft het recht om het schavot op te gaan; ze moet eveneens het recht hebben het spreekgestoelte te beklimmen, in zoverre dat haar uiting de door de wet ingestelde openbare orde niet verstoort.
11	De vrije uitwisseling van gedachten en meningen is een van de meest kostbare rechten van de vrouw, aangezien die vrijheid een garantie is voor het wettige vaderschap ten opzichte van hun kinderen. Iedere burgeres kan dus in alle vrijheid zeggen: 'Ik ben de moeder van een kind dat U verwekt hebt', zonder dat een barbaars vooroordeel haar dwingt de waarheid te verbloemen; iedere burgeres kan dus vrijelijk spreken, schrijven en drukken, behoudens en bij de wet omschreven gevallen, waarin zij van deze vrijheid misbruik maakt.
12	De waarborg van de rechten van de vrouw en van de burgeres moet het algemeen belang dienen; deze macht moet in ieders voordeel zijn en niet in het persoonlijk belang van degenen aan wie de macht is toevertrouwd.
13	Voor de instandhouding van de openbare orde en bestuursuitgaven worden van man en vrouw dezelfde bijdragen geëist. Heeft de vrouw haar aandeel in alles lasten en plichten, dan moeten functies en werk gelijk verdeeld worden onder de burgeressen en burgers.
14	De burgeressen en burgers hebben het recht zelf of door hun vertegenwoordigers de noodzaak van belastingheffing vast te stellen. Burgeressen kunnen daarin hun stem pas laten gelden als er een gelijke verdeling plaatsvindt.
15	Het vrouwelijk deel van de bevolking heeft net als het mannelijk deel het recht rekenschap te vragen over haar beleid.
16	Iedere maatschappij waarin de rechten niet gewaarborgd zijn, noch de scheiding der machten is vastgelegd, heeft geen grondwet.
17	Eigendom behoort aan beide seksen toe, tezamen of aan elk afzonderlijk. Aangezien het eigendom een heilig en onschendbaar recht is, kan niemand ervan beroofd worden, tenzij de openbare en wettig vastgestelde noodzaak dat eist, en onder voorwaarde van een rechtvaardige en vooraf schadeloosstelling.

Het liep slecht met Olympe af. Ondanks de mooie woorden uit de *Verklaring van de Rechten van de Mens en Burger* en van de *Verklaring van de Rechten van de Vrouw en Burgeres* belandden tussen 1789 en 1799 veertigduizend mannen en vrouwen op de guillotine.

Olympe de Gouges schreef in een pamflet dat Louis XVI als koning faalde, maar geen slechte man was. Dat moest ze met haar dood bekopen. Olympe werd in 1793 geëxecuteerd.

Zij en andere vrouwen werden ook bespot: "De man-vrouw, de onbeschaamde Olympe de Gouges die als eerste vrouwensociëteit oprichtte, verwaarloosde de zorgen voor haar huishouden, wilde politiseren en beging misdaden. Al deze immorele individuen zijn verpletterd onder het wrekend ijs van de wetten. En u, zou u ze willen nadoen? Neen! U zal wel voelen dat u alleen maar interessant en achtenswaard bent, indien u dat bent wat de natuur gewild heeft dat u bent. Wij willen dat de vrouwen gerespecteerd worden, en daarom zullen we ze dwingen om zichzelf te respecteren."

Vraag

1) De artikelen uit de 'Verklaring van de Rechten van de Mens en Burger' zijn door Olympe de Gouges omgezet in een vrouwelijk vorm. Maar ze heeft ook eigen onderdelen toegevoegd aan haar verklaring. Welk artikel(en) verwijst/verwijzen specifiek naar de rechten van vrouwen die je zeker niet in de mannelijke verklaring zult vinden?

STAP 2: VROUWEN IN DE UVRM

Afdrukken

Na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog dacht iedereen: 'Dat nooit meer'. Meteen na het ontstaan van de Verenigde Naties in 1945 ging een commissie aan de slag om mensenrechten om te zetten in een verklaring.

Eleanor Roosevelt met de tekst van de UVRM

Voorzitter van de commissie was Eleanor Roosevelt. Zij was de vrouw van wijlen president Roosevelt van Amerika. Andere leden van de commissie waren een jurist uit Frankrijk, een historicus uit China, een voormalige president uit Tsjechië, een diplomaat uit Chili, een rechtsgeleerde uit Panama en andere deskundigen uit Uruguay, Iran, Mexico, India en de Sovjet-Unie.

De commissie heeft alleen rechten opgenomen waar iedereen het over eens was. Daarom staat het verbod op de doodstraf er niet in, ontbreekt het verbod op kinderarbeid, ontbreken de rechten van vrouwen en minderheden (inheemse volken bijvoorbeeld), het recht om te staken en de vrijheid van drukpers. Over al die rechten is in de commissie van Eleanor Roosevelt gesproken, maar men kon het er niet over eens worden. De commissie wilde vooral bereiken dat er geen landen tegen zouden stemmen. Dat lukte.

Op 10 december 1948 is de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* door de VN aanvaard. Er stemde niemand tegen. Wel hebben verschillende landen zich onthouden van stemming.

De UVRM is nadrukkelijk bedoeld voor iedereen: vrouwen en mannen, jong en oud, blank en gekleurd. De termen 'allen' of 'een ieder' vind je in zo beetje elk van de 30 artikelen van de UVRM:

- * **Alle mensen** of **allen** (artikelen 1, 7) zoals Artikel 1: *Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren.*
- * **Een ieder** (artikelen 2-3, 6, 8, 10-15, 17-29) zoals Artikel 3: *Een ieder heeft recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon.*
- * **Niemand** (artikelen 4-5, 9, 11-12, 15, 17, 20) zoals Artikel 4: *Niemand zal in slavernij of horigheid gehouden worden.*

Op drie plekken wordt er specifiek verwezen naar de positie van vrouwen:

* Artikel 2: *Een ieder heeft aanspraak op alle rechten en vrijheden, in deze Verklaring opgesomd, **zonder enig onderscheid van welke aard ook**, zoals ras, kleur, **geslacht**, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status.*

* Artikel 16: *Zonder enige beperking op grond van ras, nationaliteit of godsdienst, hebben mannen en **vrouwen** van huwbare leeftijd het recht om te huwen en een gezin te stichten. Zij hebben gelijke rechten wat het huwelijk betreft, tijdens het huwelijk en bij de ontbinding ervan.*

* Artikel 25: ***Moeder** en kind hebben recht op bijzondere zorg en bijstand.*

We zijn allemaal mensen en iedereen heeft recht op de mensenrechten. Toch zijn er speciale groepen die nog steeds achtergesteld zijn en soms extra bescherming nodig hebben. Dat geldt ook voor vrouwen. Toch duurde het tot 1979 voordat de aandacht voor vrouwen apart werden vastgelegd in wat het Vrouwenverdrag is gaan heten, maar officieel: 'Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen' (zie verder [stap 3](#)).

Vragen

- 2) Kun je bedenken waarom de Roosevelt-commissie koos voor een verklaring en niet voor een verdrag?
- 3) Noem enkele groepen die extra bescherming nodig hebben.

STAP 3: VROUWENVERDRAG

[Afdrukken](#)

Op 18 december 1979 kwam tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het 'Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen' tot stand (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW)). Dit verdrag -in Nederland meestal aangeduid als 'het (VN-)Vrouwenverdrag'- verplicht de lidstaten alle vormen van discriminatie van vrouwen uit te bannen.

Het verdrag heeft drie doelstellingen:

- * Voorkomen dat vrouwen slachtoffer worden van directe of indirecte discriminatie in wetgeving en beleid.
- * Verbetering van de positie van vrouwen.
- * Het uitbannen van stereotypering van de seksen.

In het verdrag komen zeven thema's aan de orde die uitdrukkelijk onder het bereik van het VN-Vrouwenverdrag vallen:

- * geweld tegen vrouwen
- * het recht op gezondheid
- * de problemen van asielzoeksters in opvangcentra
- * de positie van vrouwen die als vreemdeling in Nederland verblijven
- * de positie van vrouwen met een buitenlandse partner
- * politieke participatie van vrouwen
- * de combinatie van arbeid en zorg in het perspectief van levensloop

Rondom de politieke participatie van vrouwen is veel in Nederland te doen geweest, met name het vrouwenstandpunt van de SGP (Staatkundig Gereformeerde Partij).

SGP en het Vrouwenverdrag

De SGP leidt uit bijbelteksten af dat mannen en vrouwen door God een eigen 'roeping en plaats' gegeven is. Daarbij is 'de man van het hoofd van de vrouw' en de partij meent dat zitting nemen van vrouwen aan de politiek 'strijdt met de roeping van de vrouw'.

Bij de oprichting van de SGP in 1918 riep de partij vrouwen op om niet te gaan stemmen (actief kiesrecht). Later had de SGP er geen moeite mee als ze maar op de SGP stemden. Maar stemmen is nog wat anders dan je met de politiek bezighouden. Vrouwen konden geen lid worden van de SGP, laat staan zich verkiesbaar stellen voor een politieke functie (passief kiesrecht).

De Hoge Raad en later het Europees Hof voor de Rechten van de Mens verklaarden dat volgens het VN-Vrouwenverdrag alle vrouwen recht hebben op passief kiesrecht en dat er geen uitzonderingen mogen worden gemaakt. De SGP moest tegen zijn wil in vrouwen toelaten als lid. Maar nog steeds vindt de SGP dat vrouwen niet geschikt zijn voor de politiek. Bij de laatste landelijke verkiezingen stonden er 30 mannen op de kandidatenlijst en géén vrouwen.

Op lokaal niveau zijn de SGP-leden minder strikt. Er zijn inmiddels 800 vrouwen lid van de SGP en in zeven lokale afdelingen staan er vrouwen op de kandidatenlijsten. De kiesverenigingen geven achternaam en initialen door aan het partijkantoor, zonder geslacht. "Onze overzichten zijn genderneutraal", grapt een woordvoerder.

In Vlissingen en Amsterdam waren de lijsttrekkers een vrouw. In Vlissingen werd (in 2014 en in 2018) Lilian Janse gekozen. In Amsterdam, waar de partij nooit eerder meedeed, voerde de 24-jarige Paula Schot bij de verkiezingen van 2018 de lijst aan. Het SGP-hoofdbestuur weigerde de Amsterdamse lijsttrekker te feliciteren. De SGP won in Amsterdam geen enkele zetel.

Lilian Janse, fractieleider van SGP Vlissingen, stelt zich voor

Vragen

- 4) Wat is het verschil tussen een verklaring en een verdrag en wat betekent dat voor de positie van vrouwen?
- 5) Geef een voorbeeld van hoe het thema 'de combinatie van arbeid en zorg in het perspectief van levensloop' de positie van vrouwen kan verbeteren.
- 6) Geef aan argument voor en een argument tegen het vrouwenstandpunt van de SGP. Wat is jouw eigen mening daarover?

STAP 4: VROUWEN BIJ VREDESOPBOUW

Afdrukken

Naast verklaringen en verdragen nemen de Verenigde Naties ook resoluties aan. Een resolutie is een besluit dat met meerderheid van stemmen door de Algemene Vergadering van de VN is aangenomen.

Er zijn honderden resoluties in de loop der jaren aangenomen, maar Resolutie 1325 uit 2000 is een hele bijzondere over de positie van meisjes en vrouwen.

Aanleiding

In hedendaagse conflicten valt 90% van de slachtoffers onder burgers, waarvan het merendeel vrouwen en kinderen zijn. De Nederlandse generaal Patrick Cammaert, voormalige VN-commandant, zei daarover: "Het is tegenwoordig in conflictsituaties gevaarlijker om vrouw te zijn dan soldaat."

Verkrachting wordt vaak ingezet als oorlogswapen: het zijn vrouwen en meisjes die voor het overgrote deel slachtoffer van seksueel geweld, ongewenste zwangerschappen en seksueel overdraagbare aandoeningen zijn.

Tegelijkertijd werd er óver vrouwen gesproken, maar niet mét vrouwen over vrede. Bij vredesonderhandelingen was maar 8% van de deelnemers vrouw. En dat terwijl onderzoek heeft aangetoond dat de betrokkenheid van vrouwen cruciaal is voor duurzame vrede (bron: UN Women).

Dit leidde tot het aannemen van Resolutie 1325 onder de naam 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid'. De belangrijkste twee punten van deze resolutie gaan in op:

- * Rechten voor vrouwen en meisjes in gewapende conflicten en de effecten van geweld op vrouwen en meisjes.
- * Het betrekken van vrouwen bij vredesopbouw

Hoe belangrijk de rol van vrouwen bij vredesopbouw is, moge blijken uit het verhaal van een groep Liberiaanse vrouwen die vrede afdwong (ook gefilmd in 'Pray the devil back to hell').

Liberiaanse vrouwen

Still uit 'Pray the devil back to hell'

Toen Leymah Gbowee voor de zoveelste keer met haar kinderen vluchtte voor de moordende, verkrachtende, armen en benen afhakende rebellen, begon ze uit wanhoop een actie: vrouwen – christenen en moslims – gingen bidden voor vrede. Dat haalde niks uit. Dus togen de vrouwen in witte kleren naar een groot kruispunt. Hun wapens waren spandoeken die schreeuwden om vrede, en een volharding die zelfs Charles Taylor, brute aanvoerder van legers gedrogeerde kindsoldaten, tot een concessie dwong.

Het leger en de rebellen begonnen vredesonderhandelingen in een hotel in Ghana, maar de mannen genoten van de luxe en het schoot totaal niet op. De vredesvrouwen zamelden geld in en togen met tweehonderd naar Ghana. Een ketting van mensen sloot de onderhandelaars van de president met de rebellen op in een vergaderzaal. Toen de rebellen via het raam probeerden te vluchten en ze dreigden de vrouwen te zullen oppakken, speelde Leymah Gbowee haar laatste kaart. Ze begon haar kleren uit te trekken. Geen grotere schande voor een man dan het moeten aanschouwen van een naakte moeder. Ook de andere vrouwen begonnen zich uit te kleden. De onderhandelingen werden hervat en het vredesakkoord getekend. Missie geslaagd. Niet later daarna kreeg Liberia haar eerste vrouwelijke president.

Vraag

7) Nederland heeft aansluitend bij Resolutie 1325 een eigen Nationaal Actieplan 1325 opgesteld. Bij Nederlandse VN-missies gaat een genderadviseur van ministerie van Defensie mee. Wat zou die adviseur volgens jou kunnen doen?

1325
women | peace | security

STAP 5: INTERNATIONALE VROUWENDAG

[Afdrukken](#)

Naast verklaringen, verdragen en resoluties vraagt de VN ook aandacht via internationale dagen. In 1978 heeft de VN 8 maart uitgeroepen tot de jaarlijkse Internationale Vrouwendag. De dag wordt gevierd met demonstraties, bijeenkomsten en conferenties en elk jaar een eigen thema. Hieronder vind je de thema's van 2015-2019:

2015: Economische zelfstandigheid
2016: Vrouwen in balans
2017: Vrouwen achter gesloten deuren
2018: Vrouwen en mannen zijn overal gelijkwaardig
2019: Heldinnen

Op de website <https://www.internationale-vrouwendag.nl> kun je per provincie vinden welke activiteiten er rondom het thema plaatsvinden.

Je bent betrokken bij de keuze van het volgende jaarthema. Kies met een groepje uit wel thema volgens jullie speciale aandacht heeft. Vervolgens gaan jullie een actie bedenken om meer begrip te vragen voor de situatie van vrouwen binnen en/of buiten Nederland. Het liefst voeren jullie die actie ook uit ...

Veel succes!

Gendergerelateerd geweld is een overkoepelende term waaronder vele vormen van geweld vallen: fysiek, seksueel en psychologisch geweld omwille van je geslacht. Daarbij kan gendergerelateerd geweld door individuen worden uitgevoerd (bijvoorbeeld in de huiselijke sfeer), maar geweld kan ook op grote schaal plaatsvinden (bijvoorbeeld tijdens een oorlogssituatie).

In de praktijk is gendergerelateerd geweld vaak synoniem aan geweld tegen vrouwen en meisjes, maar ook gendergerelateerd geweld tegen mannen en jongens en geweld tegen transgender mensen komen voor.

Gendergerelateerd geweld

Fysiek

Seksueel

Psychologisch

In deze les gaan we dieper in op verschillende vormen van gendergerelateerd geweld en enkele (schokkende) statistieken, we kijken naar persoonlijke verhalen van vrouwen uit verschillende landen, we staan stil bij femicide (vrouwenmoord) en staan we stil bij de feministische actieorganisatie Femen en de VN-Internationale Dag voor de Eliminatie van Geweld tegen Vrouwen.

In de [volgende les](#) gaan we dieper in op drie specifieke vormen van gendergerelateerd geweld: kindhuwelijken, vrouwenbesnijdenis en vrouwenhandel.

LEERDOELEN

[Afdrukken](#)

Dit project is verbonden met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, ook wel Werelddoelen genoemd, met name doel 5, 16, en 17

Aan het eind van deze les:

- Ken je een definitie geven van 'gendergerelateerd geweld'.
- Weet je dat niet alleen vrouwen slachtoffer van gendergerelateerd geweld kunnen zijn.
- Ken je enkele persoonlijke verhalen van vrouwen die slachtoffer zijn van gendergerelateerd geweld.
- Kun je twee hoofdoorzaken van femicide geven.
- Weet je welke bijzondere vorm van protest de feministische groep Femen kiest en waarom juist die vorm.

Aan het eind van deze opdracht ken je betekenis van de volgende begrippen:

- * Gendergerelateerd geweld
- * 'Corectieve verkrachting'
- * Zuur aanval
- * Femicide
- * Infanticide
- * Internationale Dag voor Eliminatie van Geweld tegen Vrouwen
- * Femen

Eindproduct

Als eindproduct van deze opdracht **bedenken en voeren** jullie een korte **sociale-media-campagne** van **16 dagen Activisme tegen Gendergerelateerd Geweld**. Met het eindproduct laat je zien dat je de leerdoelen hebt behaald.

Beoordeling

Het eindproduct laten jullie beoordelen door jullie docent.

Bij de beoordeling let jullie docent op:

- de **inhoud**: is het jullie gelukt om een aansprekend thema en bijbehorende actie op papier te zetten?
- de **vorm**: is je creatieve verwerking met zorg gemaakt?
- **taalfouten**: bevatten de antwoorden op de stappen 1-4 en het eindproduct niet te veel taalfouten?

Groepsgrootte

De campagne bedenken je samen met groepje leerlingen van 3 of 4 klasgenoten.

Tijd

Voor deze opdracht heb je 2 lessen nodig.

STAP 1: 1 OP DE 3 VROUWEN

Afdrukken

"Je komt nooit een hart binnen door middel van geweld."
- Winston Churchill

De Verenigde Naties omschreven in 1993 gendergerelateerd geweld als: "elke daad van geweld die resulteert in, of waarschijnlijk zal resulteren in fysieke, seksuele of psychologische schade of lijden voor vrouwen."

Al snel bleek dat ook mannen te maken kunnen hebben met geweld omwille van hun geslacht of gender. De EU kwam later met de volgende definitie die door anderen vaak is overgenomen: "geweld dat zich richt tegen een persoon omwille van diens geslacht, genderidentiteit of genderexpressie, of waaronder personen van een bepaald geslacht in onevenredige mate te lijden hebben."

Vrouwen zijn en blijven echter de grootste groep van slachtoffers van gendergerelateerd geweld. Zij worden veel vaker het slachtoffer van geweld enkel en alleen omdat ze vrouw zijn.

De cijfers spreken boekdelen:

- 1 op de 3 vrouwen in de wereld is het slachtoffer van fysiek, seksueel of psychologisch geweld.
- 1 op de 5 vrouwen krijgt tijdens haar leven te maken met (een poging tot) verkrachting.
- 93% van de slachtoffers van seksuele misdrijven is vrouw.
- 75% van de verkrachtingen is een bekende voor het slachtoffer. Bij minderjarige slachtoffers is dat 85%.

Gemiddelden zeggen nog niets zo veel. Wereldwijd heeft 33% van alle vrouwen te maken met gendergerelateerd geweld, maar zelfs in Japan -het land dat over het algemeen gezien wordt als zeer respectvol tegenover vrouwen- ervaart 15% van de vrouwen gendergerelateerd geweld. In Latijns-Amerika -waar mannen als macho de norm is- heeft de meerderheid van de vrouwen (53%) te maken met gendergerelateerd geweld.

Verschillende gezichten van gendergerelateerd geweld

Buiten het huis lopen vrouwen veel meer risico te worden aangevallen dan mannen, simpel omdat het voor criminelen makkelijker is om een vrouw te beroven dan een man.

Maar degenen die het meest schuldig zijn aan gendergerelateerd geweld zijn mannelijke partners. Deze agressie varieert van verbaal geweld en huiselijk geweld tot verkrachting binnen het huwelijk en moord.

In veel landen wordt huiselijk geweld als een klein strafbaar feit gezien en de daders worden niet of niet streng vervolgd. In verschillende landen wordt verkrachting binnen het huwelijk niet als verkrachting gezien en worden de daders niet aangepakt.

Verdere uitingsvormen van gendergerelateerd geweld komen verderop in de lessen aan bod: [femicide](#), [kindhuwelijken](#), [vrouwenbesnijdenis](#) en [vrouwenhandel](#).

Vraag

1) Een link tussen gendergerelateerd geweld en klimaatverandering ligt niet voor de hand. Met name in Afrika is die link er wel degelijk. Bedenk hoe die link er uit zou kunnen zien.

STAP 2: PERSOONLIJK VERHALEN

Afdrukken

Mary Chilese (Zambia)

"Ik verdien het om geslagen te worden. We zijn nu ruim voor vijf jaar getrouwd en ik heb hem nog steeds geen kinderen kunnen geven", huilt de 24-jarige Mary Chilese uit Zambia. Haar man slaat haar bijna elke dag, niet alleen omdat omdat ze nog kinderloos is, maar ook omdat hij zeer wantrouwend is. "Hij slaat me zelfs als hij me ziet telefoneren en dan beschuldigt hij me om affaires te hebben." Maar ze weigert naar de politie te gaan. "Ik houd van hem en hij houdt van mij", zegt ze.

In de Zambiaanse samenleving behoor je je man te gehoorzamen. In een onderzoek van de regering geeft 60% van de vrouwen aan het ermee eens als een man zijn vrouw slaat om een van de volgende redenen: het eten laten aanbranden, niet tegen je man zeggen waar je bent geweest, je man tegenspreken en je man weigeren om seks met hem te hebben.

Van alle vrouwen die door hun man mishandeld werden zoekt 46% zoekt hulp binnen hun familie, 7% gaat naar de politie en maar 1% zoekt een arts op. De rest spreekt er nooit over.

Victoria Kalima, Minister voor Gender, vindt dat het tijd wordt om deze traditie van zwijgen te doorbreken. "Geweld is geweld en dat moeten we niet accepteren in onze samenleving, ook niet binnen een huwelijk", benadrukt ze.

Noxolo Nkonsana (Zuid-Afrika)

In Zuid-Afrika vinden wereldwijd de meeste verkrachtingen plaats. Er wordt geschat dat elke 26 seconden er een vrouw in dit land wordt verkracht. Een van hen is de 23-jarige Noxolo Nkonsana uit de krottenwijk Crossroads in Kaapstad. Noxolo is geen toevallig slachtoffer, ze is aangevallen omdat ze lesbienne is. In Zuid-Afrika denken sommige mannen dat ze lesbiennes heteroseksueel kunnen maken door seks met hen te hebben. Dat wordt 'correctieve verkrachting' genoemd.

"Ze liepen achter mij en begonnen me uit te vloekend: 'Hé jij lesbienne, jij tomboy, we zullen het je laten zien', schreeuwden ze. Noxolo werd verkracht en met een mes neergestoken. "Ik was zeker dat ze me gingen doden", zegt ze. De politie wilde geen onderzoek doen naar de daders.

In een interview met de BBC zei een van de mannen die vaker meedeed met 'correctieve verkrachtingen': "Als iemand een lesbienne is, is het net alsof ze tegen ons mannen zeggen dat we niet goed genoeg zijn."

Katie Piper (Groot-Brittannië)

Katie Piper is een voormalig fotomodel en presentatrice. Ze had een relatie met een jonge man die agressief en jaloers bleek te zijn. Toen ze het uit wilde maken, verkrachtte hij haar. Vervolgens huurde hij een handlanger in om een beker met zwavelzuur in haar gezicht te gooien. Het zuur veroorzaakte zware brandwonden aan haar gezicht, hals, borst, bovenarmen en handen en verminkte haar neus en linkeroor. Verder raakte ze blind aan haar linkeroog en doordat ze het zuur ook had ingeslikt raakte haar slokdarm beschadigd. Ze onderging tientallen hersteloperaties.

Katie is een van de honderden slachtoffers van een zuuraanval die elk jaar in Groot-Brittannië plaatsvinden. Ze is een van de vele jaloerse vrienden en echtgenoten die de schoonheid van hun (vermeende) ontrouwe vriendin of vrouw willen vernietigen.

Katie's eerste reactie was: "Ik haat mijn gezicht." Door al die cosmetische operaties veranderde haar uiterlijk: "Het kan een isolerende ervaring zijn. Je voelt je eenrichtingsverkeer aan de binnenkant, maar ziet er aan de buitenkant compleet anders uit."

Ze besloot mee te werken aan een documentaire (*Katie: My Beautiful Face*) over haar herstel om aandacht te vragen voor andere brandwondenslachtoffers. Ze richtte een liefdadigheidsorganisatie (*The Katie Piper Foundation*) op en schreef twee boeken (waaronder *Beautiful*, in het Nederlands verschenen als *De littekens van mijn leven*).

Vragen

- 2) Welke veronderstellingen maken het leven van de Zambiaanse Mary zo zwaar?
- 3) De Zuid-Afrikaanse Noxolo stoort zich aan de term 'correctieve verkrachtingen'. Waarom zou dat zijn? Wat zou volgens jou een betere term zijn?
- 4) Wat zouden de Britten kunnen doen om nieuwe zuuraanvallen te voorkomen? Noem minimaal twee voorstellen.

STAP 3: FEMICIDE

Afdrukken

Femicide is het doden van meisjes en vrouwen omdat ze vrouw zijn. In de top 5 van landen waar femicide het ergst is, vind je vier Latijns-Amerikaanse landen: Argentinië, El Salvador, Honduras en Mexico. De vijfde is India. Dat ze in de top 5 zijn terechtgekomen is geen toeval. Er zijn twee hoofdoorzaken voor femicide aan te wijzen.

India

Officieel mogen families in India geen bruidsschat eisen, maar de praktijk is weerbarstig. Vrouwen die een dochter baren krijgen er van langs, en gezinnen die een dochter uithuwelijken moeten krom liggen om geldbedragen en goederen zoals koelkasten en televisies te geven.

Eenmaal in het huis van de bruidegom krijgen de vrouw vaak een slechte behandeling. Als hun familie de bruidsprijs niet kan betalen, neemt de familie van de bruidegom bijvoorbeeld wraak op haar. Jaarlijks registreert de Indiase overheid 8000 sterfgevallen, waarbij de dood van de vrouw te maken had met ruzies over de bruidsprijs. Onnodig te zeggen dat het aantal doden in werkelijkheid veel hoger ligt.

Naast femicide komt ook infanticide (kindermoord) voor. Ouders laten vlak na de geboorte bewust hun dochter sterven om geen bruidsschat te hoeven betalen.

Latijns-Amerika

In Latijns-Amerika sterven duizenden vrouwen door femicide, geweld tegen vrouwen die voortkomt uit de machocultuur. Veel mannen zien vrouwen vaak als hun bezit waarmee ze alles kunnen doen en laten. Soms blijft het bij kledingvoorschriften en controles van hun telefoon. Vaak gaat het verder, tot seksueel misbruik en moord aan toe.

Daiana Barrionuevo uit Argentinië werd door haar vriend doodgeslagen. Daiana had hem verlaten, omdat ze het huiselijk geweld zat was. Haar drie kinderen, waaronder de driejarige Brisa, bleven alleen achter. De actiegroep *La Casa Del Encuentro* (Het Ontmoetingshuis) maakte van Brisa een symbool van alle kinderen die hun moeder verloren door femicide. De actiegroep kreeg het voor elkaar dat het parlement de 'Brisa-wet' unaniem aannam. Die wet bepaalt dat minderjarige kinderen van femicideslachtoffers een toelage van 300 dollar per maand krijgen, en daarnaast gratis toegang tot zorg en psychologische hulp.

MARRIAGE DEAL

© Vijayendra Rao

Tekst op het bord: 'Voorzichtig! De macho doodt' © En.el.cielo.diamantes...

Een mooi resultaat, maar er moet veel meer gebeuren, vindt Amanda Klasing van Human Rights Watch. We moeten de machocultuur aanpakken, vindt ze. "Dat begint al op de basisschool met goed onderwijs. Je moet kinderen leren dat het niet normaal is om vrouwen aan te raken of geweld te gebruiken. De autoriteiten moeten echt harder werken om discriminatie tegen te gaan en mannen te vervolgen. Femicide is de ultieme uiting van discriminatie van vrouwen."

Vraag

5) Naast veel bijval is er ook kritiek over de acties van *La Casa Del Encuentro*. Bedenk waarom dat zo zou zijn?

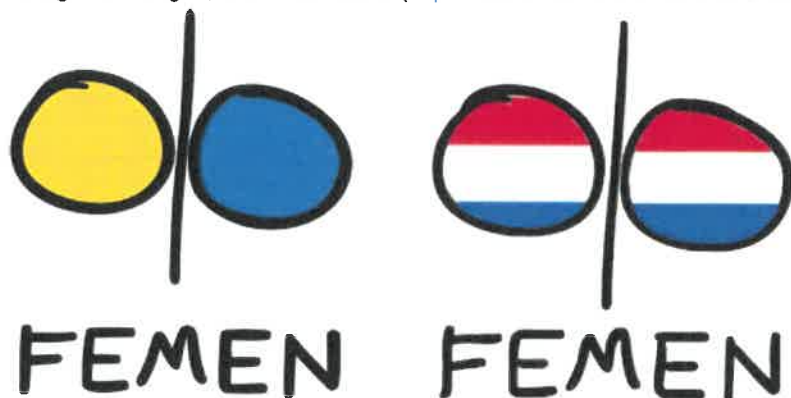

STAP 4: PROTEST

Afdrukken

Voor verschillende vrouwenactivisten is 25 november een gedenkwaardige dag. Op die dag staan ze wereldwijd stil bij de *Internationale Dag voor Eliminatie van Geweld tegen Vrouwen* die door de Verenigde Naties in het leven is geroepen. Tal van organisaties roepen op niet één dag, maar de 16 dagen tussen 25 november en 10 december (Dag van de Rechten van de Mensen) de *16 Days of Activism Against Gender-Based Violence* (16 Dagen van Activisme tegen Gendergerelateerd Geweld) in actie te komen.

Voor Femen gaat de strijd voor gelijke rechten en het verzet tegen gendergerelateerd geweld het hele jaar door. De ophefmakende feministische groepering Femen is vooral bekend van haar bloteborstenacties. Femen is ontstaan in Oekraïne, maar heeft overal in de wereld eigen afdelingen, ook in Nederland (<https://www.facebook.com/FEMENnederland>).

Inna Sjevtsjenko, Femen-lid van het eerste uur, legt uit waarom ze halfuitgekleed actie voeren: "In de Arabische wereld wordt het vrouwenlichaam in een zak verpakt, in de seksindustrie moet je als lustobject provocerende pakjes aan. Ook wij kleden ons uit, maar niet om mannen hun zin te geven. Onze schoonheid komt van binnenuit. We worden niet onderdrukt, we doen wat we zelf willen." Juist door topless actie te voeren weet Femen veel aandacht voor hun zaak te krijgen. Ze hebben actie gevoerd tegen huiselijk geweld en femicide, maar ook bijvoorbeeld tegen homofobie, het verbod op abortus en het homostandpunt van de katholieke kerk, onderdrukking van vrouwen in islamitische landen, prostitutie en sekstoerisme.

Femen roept ook veel agressie en geweld bij een deel van het publiek op. Inna vertelde dat ze de laatste keer dat ze tegen neonazi's hadden geprotesteerd in elkaar geslagen was en een tand was verloren. Pauline, een fulltime Femen-activiste, vertelde dat vrouwenlichamen een stuk beter tegen pijn kunnen dan je misschien zou denken. "Vanaf kinds af aan wordt ons geleerd dat we broos en breekbaar zijn, maar dat is niet zo. We kunnen waarschijnlijk beter tegen pijn dan mannen. Ik ben in mijn zes maanden als Femen-lid al een paar keer in elkaar geslagen, en het verbaast me hoeveel geweld ik aankan, en dan nog steeds kan opstaan en doorgaan met de actie." En zoals de activistes zeggen: "De actie zal doorgaan tot de laatste camera vertrokken is."

Vragen

- 6) Wat vind je van de acties van Femen? Licht je antwoord toe.
- 7) Waarom zou Femen zoveel agressie oproepen?

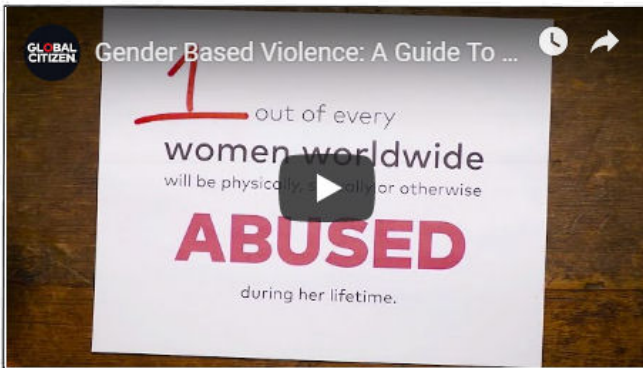

STAP 5: 16 DAGEN ACTIVISME

[Afdrukken](#)

Je hebt al gelezen over *16 dagen van Activisme tegen Gendergerelateerd Geweld*.

Je kunt ook laten inspireren door onderstaande video over gendergerelateerd geweld:

[Klik hier](#) voor de vertaling.

Jullie gaan een eigen actie bedenken via (een van) de sociale media (Facebook, Instagram, Twitter e.d.). Post minstens twee, maar liefst meer berichten en/of foto's tegen gendergerelateerd geweld.

Veel succes!

UITWASSEN: KINDHUWELIJKEN, VROUWENBESNIJDENIS, VROUWENHANDEL

[Afdrukken](#)

In de *vorige les* hebben we gekeken naar *Gendergerelateerd geweld* , een overkoepelende term waaronder vele vormen van geweld vallen: fysiek, seksueel en psychologisch geweld omwille van je geslacht.

In deze les gaan we dieper in op drie specifieke vormen van gendergerelateerd geweld: kindhuwelijken, vrouwenbesnijdenis en vrouwenhandel.

Kindhuwelijken © UNICEF Ethiopia /2017/Tadesse

Vrouwenbesnijdenis © Amnon Shavit

Vrouwenhandel © Ira Gelb

LEERDOELEN

[Afdrukken](#)

Dit project is verbonden met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, ook wel Werelddoelen genoemd, met name doel 5, 16, en 17

Aan het eind van deze les:

- Weet jij wat een kindhuwelijk is.
- Kun je enkele oorzaken en gevolgen van kindhuwelijken noemen.
- Weet je wanneer we van vrouwenbesnijdenis spreken.
- Weet welke redenen vrouwenbesnijdenis in stand houden.
- Kun je enkele mogelijke gevolgen van vrouwenbesnijdenis noemen.
- Weet je wat het verschil tussen mensensmokkel en mensenhandel is.
- Weet je wat het verschil tussen mensenhandel en vrouwenhandel is.
- Kun je enkele oorzaken van vrouwenhandel noemen.

Aan het eind van deze opdracht ken je betekenis van de volgende begrippen:

- * Gendergerelateerd geweld
- * Kindhuwelijk
- * Kindbruid
- * Vrouwenbesnijdenis
- * Meisjesbesnijdenis
- * Mensenhandel
- * Vrouwenhandel

Eindproduct

Als eindproduct van deze opdracht ontwerpen jullie een **affiche** die meisjes en vrouwen waarschuwt. Met het eindproduct laat je zien dat je de leerdoelen hebt behaald.

Beoordeling

Het eindproduct laten jullie beoordelen door jullie docent.

Bij de beoordeling let jullie docent op:

- de **inhoud**: is het jullie gelukt om een aansprekend duidelijke en aansprekende poster te maken?
- de **vorm**: is je creatieve verwerking met zorg gemaakt?
- **taalfouten**: bevatten de antwoorden op de stappen 1-3 en het eindproduct niet te veel taalfouten?

Groepsgrootte

De poster bedenken je samen met groepje leerlingen van 3 of 4 klasgenoten.

Tijd

Voor deze opdracht heb je 2 lessen nodig.

STAP 1: KINDHUWELIJKEN

Afdrukken

Een kindhuwelijk is een huwelijk tussen een kind en een volwassene of tussen twee kinderen. Vaak gaat het om een gedwongen huwelijk. En in de meeste gevallen gaat het om een meisje met een volwassen man. Wereldwijd is 1 op de 5 gehuwde meisjes getrouwd voor hun 18e jaar. Velen van hen zijn niet ouder dan 12 en zelfs huwelijken met een meisje jonger dan 8 jaar komen voor.

Oorzaken

1. Armoede

Meisjes worden vaak uitgehuwelijkt als de ouders arm zijn. Er is dan één mond minder nodig om te voeden. Bij een bruidschot is een meisje goedkoper als ze jong is en niet opgeleid.

2. Discriminatie

Meisjes zijn in veel delen van de wereld minder waard dan jongens. Ze moeten zo snel mogelijk trouwen, kinderen krijgen en voor het huishouden zorgen.

3. Cultuur en traditie

Het huwelijk is voor ouders een manier om een goede toekomst te regelen voor hun dochter. Bijvoorbeeld om haar te beschermen tegen verkrachting en ander fysiek geweld. Of ze willen de schande van seks of een zwangerschap voor het huwelijk voorkomen.

4. Gebrek aan onderwijs

Ongeschoolde ouders weten niet beter dat een huwelijk de enige manier is om het hoofd boven water te houden. Meisjes die wél naar school gaan hebben drie keer meer kans om aan een kindhuwelijk te ontsnappen. Ze zijn mondiger, weten vaak beter wat hun rechten zijn en kunnen beter met hun ouders bespreken dat ze op latere leeftijd willen trouwen.

5. Gebrekkige wetgeving

In bijna de helft van alle landen is het kindhuwelijk nog steeds toegestaan. En in veel landen die wel een minimumhuwelijksleeftijd (van 18 jaar) in de wet hebben vastgelegd, wordt deze wet niet voldoende gehandhaafd.

Gevolgen voor meisjes

1. Vroegtijdig stoppen met school

Meisjes die gedwongen worden te trouwen, moeten vaak stoppen met school. Hierdoor kunnen zij zich niet verder ontwikkelen en hebben ze nauwelijks of geen kans op het vinden van een baan.

2. Huiselijk geweld

Kindbruiden worden vaker slachtoffer van huiselijk geweld, seksueel misbruik, verwaarlozing, vernedering en bedreiging.

3. Gezondheidsproblemen

Kindbruiden hebben vaak te maken met een zwangerschap en bevalling op een veel te jonge leeftijd. Dit brengt grote gezondheidsrisico's met zich mee. Meisjes tussen de tien en veertien jaar hebben tot vijf keer meer kans te overlijden bij de bevalling dan vrouwen van tussen de twintig en 24. Complicaties bij vroegtijdige zwangerschappen en bevallingen zijn in ontwikkelingslanden een van de grootste doodsoorzaken van meisjes tussen de vijftien en negentien.

Niger en Oeganda

In Saoedi-Arabië, Djibouti, Sri Lanka en Jemen is er geen minimumleeftijd waarop jongens en meisjes mogen trouwen. In Niger is de minimumleeftijd 15 jaar, maar ook die wordt niet nageleefd. Niger is het land met de meeste kindbruiden van de wereld: driekwart van de meisjes is getrouwd voor hun 18e en vrijwel altijd met een oudere man. De 13-jarige Mariama vertelt over haar huwelijk:

[Klik hier](#) voor de vertaling in het Nederlands

In Oeganda is er wel een minimumleeftijd van 18 jaar, maar ook in dit land wordt de wet veelvuldig ontboden. Rose zat in de laatste klas van de basisschool en was 14 (dat is in Oeganda niet ongebruikelijk; als de ouders even geen geld hebben voor schoolspullen, slaan de leerlingen een jaar over).

Rose werd zwanger van een buurjongen. Zwangere meisjes worden altijd van school gestuurd, zo ook Rose. Haar moeder dwong haar met de buurjongen te trouwen en Rose verhuisde naar zijn huis. "Het leven in het huwelijk was de hel. Ze lieten alles aan mij over. Graven, voor de geiten zorgen, koken, water halen, brandhout verzamelen en op zoek gaan naar voedsel. Elke dag moest ik op zoek naar groente en soms ging ik naar Meer Bisinia om vis te kopen voor een familie van 11 mensen."

Young Talk

Young Talk is een Oegandeese gratis glossy voor leerlingen van de bovenbouw van het basisonderwijs. In het blad worden allerlei onderwerpen behandeld: huiselijk geweld, hiv/aids, incest, loverboys én kindhuwelijken. In dit blad geven de leerlingen elkaar adviezen, maar ook deskundigen komen aan het woord.

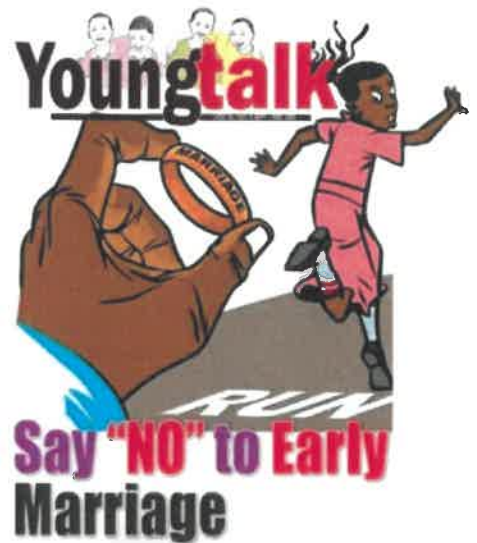
Mariam Akiror, van Uganda Child Rights NGO Network, zegt tegen de lezers van het blad: "Richt je op onderwijs. Een vroeg huwelijk is meestal niet succesvol. Ieder kind heeft dromen en die bereik je door onderwijs. Als je tot een huwelijk gedwongen wordt, vertel dat tegen je leraar, iemand die je vertrouwt of tegen een politieagent. Meisjes zijn geen bezit. Kindhuwelijken leiden vaak tot vroegtijdig overlijden, armoede en ziektes. Zoek naar vrienden die het beste met je voor hebben."

Politieagent Okwangor James spreekt de leerlingen ook rechtstreeks in de glossy aan:

"Een kindhuwelijk is een misdaad. Als het gebeurt, meld het dan aan de politie. Het afgelopen jaar hebben twee meisjes gemeld dat hun ouders een huwelijk wilden sluiten. We zijn naar hun huizen gegaan toen de traditionele huwelijksceremonieën plaatsvonden. We hebben de ouders en de mannen die met hen wilden trouwen gearresteerd."

Vragen

- 1) Onderwijs is zowel een oorzaak als een oplossing voor kindhuwelijken. Leg uit hoe dat zit.
- 2) Met welk gezondheidsprobleem dat niet in de tekst hierboven wordt genoemd hebben kindbruiden vaak ook te maken?
- 3) Stel jij bent een leerling uit Oeganda. Welk advies zou je in Young Talk aan je medeleerlingen willen meegeven?

STAP 2: VROUWENBESNIJDENIS

Afdrukken

Vrouwenbesnijdenis is het zonder medische noodzaak gedeeltelijk of volledig wegsnijden van de kleine schaamlippen of clitoris. Vrouwenbesnijdenis komt in sommige Aziatische landen voor, maar vooral in Afrika. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) zijn er 130 miljoen vrouwen besneden.

De besnijdenis vindt soms steriel in in een ziekenhuis plaats, maar veel vaker tijdens een traditionele ceremonie zonder verdoving en is uiterst pijnlijk. We spreken van vrouwenbesnijdenis, maar eigenlijk zouden we over meisjesbesnijdenis moeten spreken. De meisjes worden meteen na hun geboorte of ergens tot aan de pubertijd (0-14 jaar) besneden, afhankelijk van de traditie waar ze toe behoren.

Een besnijdenis kent vele risico's. De meisjes lijden vaak aan hevig bloedverlies, pijn en angst. Ook kan een meisje door het bloedverlies in een shock raken of zelfs overlijden. Vrouwenbesnijdenis is volgens veel verdragen (zoals het [Vrouwenverdrag](#)) en bij wet in de meeste landen verboden en wordt gezien als een verminking en een misdrijf.

Eeuwenoude tradities houden vrouwenbesnijdenis tot stand en zijn moeilijk te bestrijden. Zoals bijvoorbeeld bij de Masai (ook wel Maasai) in Oost-Afrika. Een besnijdenis wordt bij de Masai gezien als de overgang van een meisje naar een vrouw. Een vrouw die niet besneden is, kan ook niet gaan trouwen.

Bij de achtjarige Nice Leng'ete ging het anders dan bij de meisjes in haar dorp. Ze weigerde mee te doen aan de besnijdenisceremonie. Ze kreeg harde klappen van haar ooms (haar vader leefde niet meer) omdat haar weigering het dorp tot een schande maakte. Maar ze hield vol, gesteund door haar opa. Met zijn hulp kon ze ook haar school afmaken en zelfs gaan studeren. Ze werkt tegenwoordig voor de gezondheidsorganisatie Amref Flying Doctors en ze probeert haar stam ervan te overtuigen dat vrouwenbesnijdenissen niet nodig zijn.

"Om in zo'n gemeenschap iets te veranderen, moet je geduld hebben", zegt ze. Bij de Masai hebben de mannen het voor het zeggen. Ze praat met de jonge mannelijke krijgers die uiteindelijk met de meisjes moeten trouwen en met de stamoudsten. Het lukte haar om steeds meer stammen te overtuigen om te stoppen met besnijdenissen omdat het noodzakelijk is voor de gezondheid van vrouwen. Het Amerikaanse Time Magazine zette Nice daarom in 2018 op de lijst met 100 meest invloedrijke mensen ter wereld.

Kijk naar het filmpje van Nieuwsuur, getiteld '[Het einde van vrouwenbesnijdenis](#).'

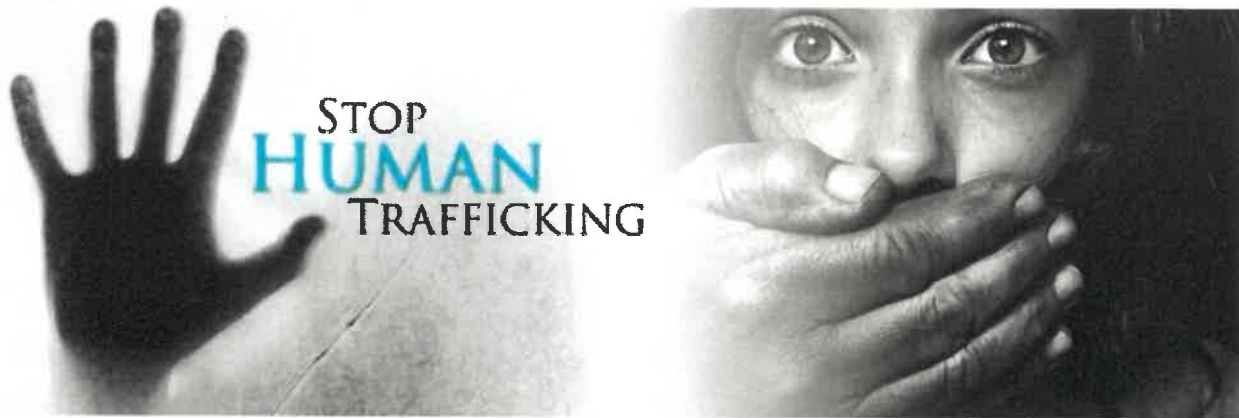
Vraag

4) Nice Leng'ete zorgt ervoor dat bij de Masai-stammen vrouwenbesnijdenis stopt. Daarmee zorgt ze voor nog twee thema's waar de Masai-meisjes ook van profiteren. Welke zijn dat?

STAP 3: VROUWENHANDEL

[Afdrukken](#)

Mensenhandel is mensensmokkel gericht op uitbuiting. Door de ongelijke positie door vrouwen en mannen in de meeste landen zijn vrouwen extra kwetsbaar voor uitbuiting. Wij spreken dan van vrouwenhandel. Deze vrouwen komen vaak terecht in de seksindustrie.

Het verhaal van Sandra uit de Dominicaanse Republiek is een klassiek verhaal van hoe je als vrouw in de vrouwenhandel terecht kunt komen.

Sandra is 25 jaar en moeder van twee kleine kinderen. Haar huwelijk was op de klippen gelopen en ze kon financieel nauwelijks rondkomen. De werkloosheid op het eiland was groot en ze was blij dat ze een baan als masseuse kon vinden. Zij raakte in gesprek met een man, die getrouwd was met de beste vriendin van haar zus. Hij vertelde dat hij van plan was om een schoonheidscentrum in Nederland te openen en daar personeel voor zocht. Omdat ze ook geld nodig had voor een operatie van haar moeder, ging ze op zijn aanbod in. Haar kinderen liet ze achter bij haar moeder.

Eenmaal aangekomen in Nederland ging het heel anders dan haar beloofd was. Hij nam haar paspoort en reisdocumenten in en onder dwang van fysiek en psychisch geweld werd ze in de prostitutie tewerkgesteld. Hij dreigde haar kinderen te ontvoeren als ze niet zou meewerken. Ook nam hij naaktfoto's van haar en dreigde die aan iedereen in de Dominicaanse Republiek te laten zien.

Met hulp van een welwillende Spaanssprekende klant durft ze toch te ontsnappen (*"Hij zag me altijd huilen achter het raam"*) en ze dook bij hem thuis onder. Samen stapten ze naar de politie. De vrouwenhandelaar stuurde enkele mannen naar de Dominicaanse Republiek om haar kinderen te ontvoeren, maar een poging werd tenaauwernood voorkomen. Daarop verspreidde hij het bericht dat ze uit de schoonheidssalon was weggelopen omdat ze meer kon verdienen in de prostitutie in Nederland. De handelaar werd opgepakt en na enkele maanden veroordeeld, maar terug naar de Dominicaanse Republiek durft ze niet meer. Ze weet dat iedereen haar altijd als prostituee zal blijven zien...

Sandra is niet het enige slachtoffer. De VN schatten dat tussen de 700.000 en 1,3 miljoen vrouwen gelokt worden met verhalen van een goedbetaalde baan. Bij de handelaars maken ze (kunstmatig torenhoge) schulden voor transport en papieren alsmede voor verblijfkosten, die ze moeten 'afbetalen' met werk in de prostitutie.

Vragen

- 5) Welke oorzaken voor vrouwenhandel kun je uit het verhaal van Sandra opmaken?
- 6) Waarom zou het voor slachtoffers als Sandra zo moeilijk zijn om aangifte te doen?

STAP 4: EN IN NEDERLAND?

Afdrukken

We hebben gesproken over drie vormen van gendergerelateerd geweld: kindhuwelijken, vrouwenbesnijdenis en vrouwenhandel. Daarbij hebben we cijfers voor de situatie wereldwijd genoemd. Maar hoe zit het in Nederland? Ondanks dat deze vormen van gendergerelateerd geweld in Nederland verboden zijn, komen ze wel voor.

Kindhuwelijken

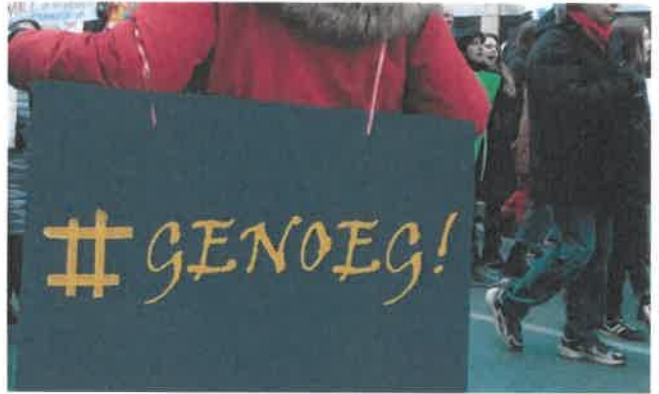
Stel je voor: je bent een meisje van een jaar of 15 en gaat met je ouders op vakantie bij je familie in het land van herkomst. Je ouders gaan terug naar huis, maar jij wordt achtergelaten. Moederziel alleen, vaak zonder paspoort, en getrouwd met een vaak onbekende man van minstens twee keer jouw leeftijd. Het overkomt jaarlijks tenminste 250 jonge Nederlandse meisjes. Voor deze meisjes is de familiereis uitgedraaid op een huwelijksreis, waarna het leven zoals ze dat kenden voorgoed voorbij is. Kindhuwelijken zijn in Nederland gelukkig verboden, maar daar laten deze families zich niet door tegenhouden. De straf op huwelijksdwang is laag, de pakkans klein en een ticket is snel geboekt.

Vrouwenbesnijdenis

Vrouwenbesnijdenis is in Nederland verboden, er staat een maximumstraf op van twaalf jaar. Handhaving ontbreekt echter. Volgens officiële cijfers wordt jaarlijks 'slechts' een vijftigtal meisjes genitaal verminkt, maar waarschijnlijk liggen de werkelijke aantallen vele malen hoger. Volgens schattingen van GGD Haaglanden zijn er alleen al in de regio Den Haag 5000 meisjes die zijn besneden of dat risico lopen, en landelijk zelfs 29.000. Deze besnijdenissen vinden vooral in het buitenland plaats of illegaal in Nederland.

Vrouwenhandel

Het aantal slachtoffers van mensenhandel in Nederland ligt op naar schatting 6.250 mensen. In tweederde van de gevallen gaat het om seksuele uitbuiting. Tweederde van deze slachtoffers zijn Nederlandse vrouwen (ruim 4000), de helft van hen is minderjarig. De rest komt uit het buitenland (ruim 2000), met name uit Oost-Europa, maar ook uit Afrika, Azië en Latijns-Amerika.

Je kiest met enkele leerlingen uit je klas een van de drie thema's uit die jullie het meest aanspreekt. Samen ontwerpen jullie een poster om meisjes en vrouwen te waarschuwen. Je mag ook een algemene poster over gendergerelateerd geweld uitbeelden.

Veel succes!

LEIDEN ONTWIKKELINGSDOELEN TOT GENDERGELIJKHEID?

[Afdrukken](#)

In september 2015 hebben de 193 lidstaten van de Verenigde Naties de 'Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkelingsdoelen' aangenomen, bestaande uit 17 ontwikkelingsdoelen.

In Agenda 2030 schrijven de VN: "Ontwikkeling zal alleen duurzaam zijn als vrouwen en mannen ervan profiteren; de rechten van vrouwen worden alleen gerealiseerd als ze deel uitmaken van bredere inspanningen, gericht op het beschermen van de planeet en om ervoor te zorgen dat alle mensen met waardigheid en respect kunnen leven."

In deze les kijken we naar wat er moet gebeuren om tot volledige gendergelijkheid te komen.

LEERDOELEN

[Afdrukken](#)

Dit project is verbonden met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, ook wel Werelddoelen genoemd, met name doel 5.

Aan het eind van deze les:

- Weet je wat Agenda 2030 is.
- Weet je dat er 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen zijn en kun je er enkele opnoemen.
- Weet je dat gendergelijkheid bij alle 17 doelen een rol speelt.
- Kun je aangeven waarom het zo belangrijk is vrouwen een centrale rol te geven bij de landbouw.

Aan het eind van deze opdracht ken je betekenis van de volgende begrippen:

- * Agenda 2030
- * Duurzame ontwikkelingsdoelen
- * Gendergelijkheid
- * Empowerment

Eindproduct

Als eindproduct van deze opdracht schrijf je een **aanbevelingsbrief**. Met het eindproduct laat je zien dat je de leerdoelen hebt behaald.

Beoordeling

Het eindproduct laten jullie beoordelen door jullie docent.

Bij de beoordeling let jullie docent op:

- de **inhoud**: is jullie aanbevelingsbrief aansprekend en duidelijk?
- de **vorm**: is je creatieve verwerking met zorg gemaakt?
- **taalfouten**: bevatten de antwoorden op de stappen 1-4 en het eindproduct niet te veel taalfouten?

Groepsgrootte

De eindopdracht bedenken samen met een medeleerling.

Tijd

Voor deze opdracht heb je 2 lessen nodig.

STAP 1: AGENDA 2030

[Afdrukken](#)

Ontwikkelingssamenwerking was lange tijd een zaak van particuliere liefdadigheid en incidentele hulp tussen landen, maar grote wereldwijde samenwerkingsprogramma's bestonden niet. In 2000 maakten de Verenigde Naties voor het eerst afspraken die door alle landen werden ondersteund met 8 doelen: de Millenniumdoelen (2000-2015).

Volgens velen (waaronder Unicef) waren de Millenniumdoelen een succes. De extreme armoede en honger daalde van 1,8 miljard naar 1 miljard mensen. Kinder- en moedersterfte daalden in die 15 jaar ook flink. Het aantal kinderen dat naar een basisschool gaat, steeg met 160 miljoen. In 2000 ging 70% van alle kinderen naar school, in 2015 lag dat op 90%.

Maar kun je wel van successen spreken als er nog altijd 1 op de 8 mensen van minder dan 1,25 dollar per dag moet rondkomen? Kun je wel van successen spreken als het aantal jongens dat naar school gaat nog altijd groter is dan het aantal meisjes? En als mannen nog altijd meer betaald krijgen dan vrouwen voor hetzelfde werk?

Om die redenen hebben de VN Agenda 2030 in het leven geroepen met Duurzame Ontwikkelingsdoelen (2015-2030). Duurzame ontwikkeling is door de VN daarbij nadrukkelijk gekoppeld aan gendergelijkheid en vrouwenrechten, niet alleen bij Duurzaam Ontwikkelingsdoel 5 (gendergelijkheid), maar bij alle 17 doelen. Daarover meer in [stap 2](#) en [stap 3](#).

Vraag

1) Waarom zou duurzame ontwikkeling door de VN gekoppeld zijn aan vrouwenrechten? Licht je antwoord toe.

STAP 2: GENDERGELIJKHEID BIJ DE DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN

Afdrukken

In deze stap kijken we naar de gendergelijkheid bij de ontwikkelingsdoelen 1-4 en 6-17. Over ontwikkelingsdoel 5 kun je meer lezen bij stap 3.

1 	Geen armoede Wereldwijd leven 122 vrouwen van 25-34 jaar in extreme armoede, tegenover 100 mannen van dezelfde leeftijd.	10 	Verminder ongelijkheid tussen landen Zo'n 30% van de inkomensongelijkheid is te wijten aan ongelijkheid binnen huishoudens wereldwijd. Vrouwen hebben ook meer kans dan mannen om te moeten leven van beneden de 50% van van het gemiddelde inkomen.
2 	Geen honger Het aantal vrouwen dat met voedselonzekerheid te maken heeft, ligt 11% hoger, dan bij mannen.	11 	Veilige steden Vrouwen die in sloppenwijken leven, hebben te kampen met veel ontberingen, waarbij basisbehoeften zoals toegang tot schoon water en verbeterde sanitaire voorzieningen vaak onvervuld blijven.
3 	Gezondheidszorg voor iedereen In 2015 stierven er wereldwijd 303.000 vrouwen aan oorzaken die met hun zwangerschap te maken hadden. Het aantal sterftes daalt maar langzaam.	12 	Duurzame consumptie en productie Investerings in openbaar vervoer leveren grote voordelen op voor vrouwen, die meer dan mannen afhankelijk zijn van openbaar vervoer.
4 	Onderwijs voor iedereen 15 miljoen meisjes van de basisschoolleeftijd krijgen nooit de kans om te leren lezen en schrijven, tegenover 10 miljoen jongens die deze kans ook niet krijgen.	13 	Klimaatverandering tegengaan Klimaatverandering heeft een onevenredig effect op vrouwen en kinderen, die 14 keer zoveel kans hebben om tijdens een natuurramp te sterven als mannen.
6 	Schoon water en sanitair voor iedereen Het is in 80% van alle huishoudens zonder toegang tot water in hun huis de taak van vrouwen en meisjes om elders water te halen.	14 	Duurzaam gebruik van zeeën De besmetting van water- en mariene ecosystemen heeft een negatief effect op het levensonderhoud van vrouwen en mannen, hun gezondheid en de gezondheid van hun kinderen.
7 	Toegang tot betaalbare en duurzame energie Door het gebruik van brandstoffen binnenshuis (met name het stoken van hout) vallen er 4,3 miljoen doden onder wie 60% vrouwen en meisjes.	15 	Bescherming van ecosystemen Tussen 2010 en 2015 verloor de wereld 3,3 miljoen hectare bosgebied. Arme vrouwen op het platteland zijn afhankelijk van gemeenschappelijke hulpbronnen en worden vooral getroffen door uitputting van deze bronnen.
8 	Economische groei en werkgelegenheid De wereldwijde loonkloof tussen mannen en vrouwen bedraagt 23%. Van alle vrouwen werkt 63%, van mannen is dat 94%.	16 	Veiligheid en recht voor iedereen Bij internationale conflicten nemen moord en andere vormen van gewelddadige criminaliteit aanzienlijk toe. Terwijl mannen eerder worden gedood op het slagveld, worden vrouwen tijdens conflicten blootgesteld aan seksueel geweld en gedwongen hun huizen te verlaten.
9 	Infrastructuur voor duurzame industrialisatie Vrouwen vertegenwoordigt wereldwijd 28,8% van alle onderzoekers. In maar 20% van alle landen is er op dit gebied gelijkheid tussen vrouwen en mannen.	17 	Versterk mondiaal partnerschap Ontwikkelingslanden geven 2,5 keer zoveel geld uit als er binnenkwam aan ontwikkelingshulp en een bijna verwaarloosbaar deel van die ontwikkelingshulp gaat naar oplossingen voor gendergerelateerde problemen.

Vragen

2) Wat wordt bedoeld met 'voedselonzekerheid'?

3) Kun je verklaren waarom er meer vrouwen overlijden door het gebruik van brandstoffen binnenshuis dan mannen?

STAP 3: DUURZAME ONTWIKKELINGSDOEL 5

Afdrukken

5 UN Women	Gendergelijkheid Agenda 2030 belooft een einde te maken aan barrières die vrouwen en meisjes ervan weerhouden hun volle potentieel te realiseren. Maar belangrijk uitdagingen moeten nog gerealiseerd worden: 5.1 In 18 landen kunnen echtgenoten hun vrouwen wettelijk beletten te werken; in 39 landen hebben dochters en zonen geen gelijke rechten op erfenissen; en 49 landen hebben geen wetten die vrouwen beschermen tegen huiselijk geweld. 5.2 19% van de vrouwen en meisjes van 15 tot 49 jaar heeft in de afgelopen 12 maanden fysiek en / of seksueel geweld ervaren door een intieme partner. 5.3 Wereldwijd zijn 750 miljoen vrouwen en meisjes vóór de leeftijd van 18 jaar getrouwd en minstens 200 miljoen vrouwen en meisjes in 30 landen hebben een vrouwenbesnijdenis ondergaan. 5.4 Vrouwen verlenen 2,6 keer zo vaak onbetaalde zorg en doen veel vaker huishoudelijk werk dan mannen. 5.5 Vrouwen hebben slechts 23,7% van de zetels in alle parlementen, een stijging van 10 procent ten opzichte van 2000 - maar nog steeds ver onder de norm van gelijkheid. 5.6 Slechts 52% van de vrouwen die getrouwd zijn of in een andere verbintenis zijn vrij om zelf beslissingen te nemen over seksuele relaties, gebruik van anticonceptie en gezondheidszorg. © Neil Palmer - CIAT 5.a Vrouwen bezitten wereldwijd voor maar 13% alle landbouwgrond. 5.b Vrouwen bezitten minder vaak een mobiele telefoon en hun internetgebruik ligt 5,9 procent lager dan dat van mannen. 5.c Meer dan 100 landen hebben actie ondernomen om begrotingstoewijzingen voor gendergelijkheid bij te houden.
---	---

Vraag

4) Omschrijf het belang van duurzame ontwikkelingsdoel 5c.

STAP 4: GLOBAL FUND FOR WOMEN

Afdrukken

Bij stap 3 heb je kunnen lezen dat vrouwen maar 13% van alle landbouwgrond bezitten. Tegelijkertijd zorgen vrouwen voor 70-80% van de voedselproductie in Afrika. Velen zijn ervan overtuigd dat als vrouwen meer te zeggen hebben over de velden die ze bewerken ze voor een betere opbrengst kunnen zorgen. Het *Global Fund for Women* maakt dat mogelijk.

Een van de vrouwenorganisaties dat geld kreeg van het fonds en die succesvol bleken te zijn is ARUWE (Action for Rural Women's Empowerment) in Oeganda.

ARUWE Uganda

Action for Rural Women's Empowerment

ARUWE bestaat uit 120 boerinnen die gingen samenwerken. ARUWE organiseerde trainingen over verbeterde landbouwpraktijken en over milieuvriendelijke ongediertebestrijdingsmiddelen. De boerinnen kregen verbeterde zaden en stekken van planten. Ze kregen ook geiten en varkens en werden opgeleid om voor hen te zorgen. Bovendien leerden de boerinnen boekhouding, ze leerden hoe ze het beste konden sparen en hoe om te gaan met kredieten. Ze ontvingen leningen van een leningfonds van de groep, dat ze gebruikten om te investeren in hun boerderijen of om kleine bedrijven te starten.

De resultaten waren:

- * 5-50% toename van gewasopbrengsten.
- * 30% toename van het inkomen van vrouwen.
- * 25% van de vrouwen heeft een of meer inkomstengenererende activiteiten toegevoegd aan hun werkzaamheden.
- * De meerderheid van de huishoudens eet nu drie maaltijden per dag.
- * Vrouwen genoten meer respect en werden beslissers in hun huis.
- * Vrouwen namen een leidende rol op in de gemeenschap - bijvoorbeeld door zich aan te sluiten bij een dorpsraad.

Een van de succesvolle boerinnen is de 73-jarige Ngagire Gertrude. Zij is grootmoeder van zeven kleinkinderen die ze -na de dood van hun moeder- moet voeden en verzorgen. Dankzij de goede zaden en goede verzorging van haar maïs verdiende ze genoeg om 20% van de opbrengst te sparen. Daarvan kocht ze twee extra velden, een voor het telen van bonen en een voor ananasstruiken. Ze kan haar kleinkinderen nu drie maaltijden per dag geven én ze houdt voldoende over om die op de markt te verkopen. Ze doet het zo goed, dat haar buien zich ook bij ARUWE hebben aangesloten.

Vraag

5) Welke tip uit de managementboeken zal Ngagire Gertrude hebben geleerd die ze in praktijk heeft gebracht?

STAP 5: AANBEVELINGSBRIEF

[Afdrukken](#)

Je bent een boerin in Oeganda. Je hoort van de successen van ARUWE. Je zou graag willen meedoen. Daarvoor moet je een aanbevelingsbrief schrijven. Geef aan waarom je bij ARUWE wilt aansluiten en gebruik in je brief het kernbegrip 'empowerment**'.

Veel succes!

* Empowerment: dit Engelse woord, dat letterlijk betekent 'iemand tot iets in staat stellen' en dat in het Nederlands meestal onvertaald blijft, wordt veel gebruikt door ontwikkelingsorganisaties om aan te geven dat het streven is de doelgroep in staat te stellen zelf de problemen op te lossen en de vervulling van rechten en basisnoden op te eisen.

AFSLUITING: LUDIEKE ACTIE? WIJ HEBBEN DAAR GELD VOOR!

[Afdrukken](#)

Ben je leerling van het voortgezet onderwijs?
Heb je op school les gehad over de gender?

Heb je briljante ideeën voor een ludieke actie op school of in jullie dorp/stad?
Kun je leerlingen van je klas zo gek krijgen om mee te doen?

Voorbeelden

- Organiseer een actie met de verkoop van regenboogveters en spoor je schoolgenoten aan dit te delen op social media met een speciale #hashtag of een memes-campagne.

Breng jullie eigen magazine op school uit rondom gendergelijkheid: een Girl-zine.

Zet jullie idee op papier (maximaal een A4) en vraag jullie docent om jullie voorstel voor een ludieke actie naar het Centrum voor Mondiaal Onderwijs te sturen. De Europese Unie heeft voor het project *Get Up and Goals!* geld beschikbaar gesteld voor ludieke leerlingenacties rondom gender (10 x € 2.000,-).

Doe nog niets, maar wacht tot je van ons groen licht hebt gekregen. Voor het verslag, vergezeld van een video en/of goede foto's, kun je maximaal 2000 euro verdienen.

Email: h.deridder@fm.ru.nl of bel: 024-3615902.

